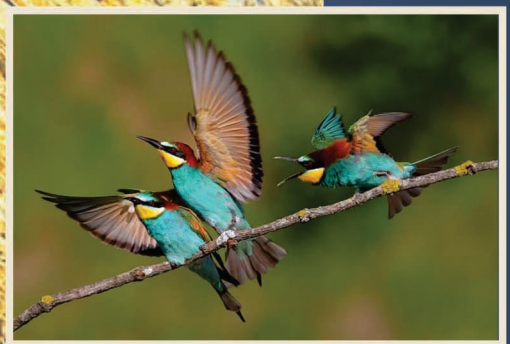

Bizim Ailə

№ 24 Mart-Aprel-2012-Qadın-Ailə Jurnalı-Qiyməti-2 AZN

Təfəkkür
imanın açarıdır

BİZİM AİLƏ

Qadın- Ailə jurnalı

Dövlət Reyester № 20929

Təsisçi:
İpəkyolu MMC

Redaktor:
Gülənə Seyidova

Məsləhətçi
Samirə Mahmudova

Redaktor müavini:
Mətanət Kərimova

Redaksiya heyəti:
Dr.Mehri Məmmədova
Dr.Nailə Süleymanova
Dr.Sevinc Aslanova
Dr.Mehriban Qasımova
Dr.Samirə Həsənova
Zeynəb Nuri
Meryem Demir
Vüsalə Quliyeva
Rəna Mirzəliyeva
Aygün Məmmədşadə
Mətanət Kərimova

Abunə və reklam işləri:
Aynur Məmmədova

Dizayn:
Aygün Məmmədşadə

Ünvan: Bakı şəhəri, Cəfərov
Qardaşları küçəsi. 16
Tel: (+994 050) 369 65 23
(+994 12) 502 07 55

Web:
www.bizimaile.az
e-mail:
bizimailedergisi@yahoo.com

Əziz oxucu!

Bu xoş yaz günündə yenidən sizlərlə görüşdüyümüzə görə Rəbbimizə sonsuz şükürlər olsun. Soyuq, şaxtalı, boranlı keçən qış aylarından sonra bahar sanki ürəyimizə təfəkkür etməyi əmr edir. Gəlin elə təfəkkür etməyə bu gözəl təbiətin oyanışı ilə başlayaq. Payızda hər tərəf, yer-göy sanki ağlayırdı.Yoxsa ömürlərinin sonumu çatmışdı? Və nəhayət qışda biz bunun şahidi olduq. Hər tərəf ağ qarla örtülmüşdü. Sanki təbiət öz kəfənini geymişdi. Bəs indi nə baş verir. Bunu görmək üçün pəncərəyə boylanmaq kifayət edər. Təbiətin yenidən oyandığını, hər tərəfin yaşllaşdığını, gül-çiçəklə örtüldüyünü görəcəksiniz. Hətta insanların da içində bir yeni oyanış baş verir. Bütün bunlar bizə ölumdən sonra da həyatın varlığını göstərmirmi? Bütün bu düşüncələr bizim bu aykı sayımızı təfəkkürə həsr etməyə sövq etdi.

Təfəkkür mövzusunda dəyərli yazarlarımızın da yazıları çox maraqlıdır. Belə ki, möhtərəm Osman Nuri Topbaşın "Allahın zikri və təfəkkür", Samirə Mahmudovanın "Hikmət axtarmaq istəyən təfəkkürlə zinətlənsin", Məryəm Dəmirin "Pərdənin ardı", Fatimə Zəhranın "Təfəkkürü-mövt" yazılarını sizlərə təqdim edirik.

Bildiyimiz kimi aprel ayının 20-si Peyğəmərimiz Məhəmməd Mustafa (s.a.s.)nın doğum günüdür. Bu münasibətlə Sevinc Əzimbəylinin "İnsanlığın öndəri", Nimət Çinar "Ona sonsuz möhtacıq" yazılarında öz düşüncələrini yazıya almışlar. Və bu kimi bir sıra yazıları da bəyənəcəyinizi ümid edirik.

Əziz oxucu!

Bunlarla yanaşı ənənəvi "Ləzzət dünyası" rubrikasında biri-birindən ləzzətli yeməklərin hazırlanması qaydası ilə tanış ola bilərsiniz. Əziz xanımlar "Öyrənək" rubrikasında bu dəfə "Yeddi ləçəkli" naxışının hazırlanması üsulları izah olunur.

"Bizim ailə" jurnalında "Yazı yarışması" davam edir. Belə ki, hər biriniz öz yazılarınızı, hekayə və şeirlərinizi bizə göndərməklə yarışmaya qatıla bilərsiniz. Ən yaxşı yazılar jurnalda dərc olunacaq və qalibi mükafat gözləyir. Yazılarınızı bizim e-mail ünvanımıza göndərə bilərsiniz.

Jurnalımızla sizi baş-başa qoyub gələn sayımıza qədər Allaha əmanət olun deyirik.

İÇİNDƏKİLƏR

TƏFƏKKÜR EDƏ BİLİRİKMİ? Gülənə SEYİDOVA.....	3
HİKMƏT AXTARMAQ İSTƏYƏN TƏFƏKKÜRLƏ ZİNƏTLƏNSİN Samirə MAHMUDOVA.....	6
PƏRDƏNİN ARDI Meryem DEMİR.....	8
TƏFƏKKÜRİ-MÖVT Fatimə ZƏHRA.....	10
REPORTAJ.....	12
ONU ANARKƏN Aygün MƏMMƏDZADƏ	16
ALLAHIN ZİKRİ və TƏFƏKKÜR Osman Nuri TOPBAŞ.....	18
BİLƏNLƏR və BİLMƏYƏNLƏR.....	23
İNSANLIĞIN ÖNDƏRİ Sevinc ƏZİMBƏYLİ.....	24
ONA SONSUZ MÖHTACIQ..! Nimet ÇİNAR.....	26
1 APREL NƏ GÜNÜDÜR, DOĞRULUQ, YOXSƏ YALAN? Mətanət KƏRİMOVA.....	28
SEVGİDƏ ALDADAN OLMAYAQ Hatice ŞAHİN.....	30
SEVGİ Aysel ƏMİRASLANOVA.....	32
KİÇİK GÖRÜNƏN BÖYÜK MİKROBLAR Vüsalə OSMANOVA	34
ÖYRƏNƏK.....	36
HƏKİM MƏSLƏHƏTİ.....	37
BANAN Kəmalə HÜSEYNOVA.....	40
LƏZZƏT DÜNYASI.....	42
XƏBƏR.....	44

3

**TƏFƏKKÜR EDƏ
BİLİRİKMİ?**

6

**HİKMƏT AXTARMAQ
İSTƏYƏN TƏFƏKKÜRLƏ
ZİNƏTLƏNSİN**

22

**ALLAHIN ZİKRİ və
TƏFƏKKÜR**

27

**ONA SONSUZ
MÖHTACIQ..!**

Təfəkkür edə bilirikmi?

Təfəkkür dərk etməkdir.

Təfəkkür özünü dərk etməkdir.

Təfəkkür Dünyanı dərk etməkdir.

Təfəkkür bütün bunları içinə alaraq Allahı dərk etməkdir.

Bütün qüsurlardan münəzzəh olan Uca Yaradan ilk öncə dünyanı daha sonra isə insanı yaratdı. Və insana ağıl, dərrakə verdi ki, insan Allahın yaratdıqları üzərində təfəkkür edib Onun böyüklüyünü dərk etsin ki, Haqq yolundan ayrılmasın.

İnsanoğlu tarix boyu həyatı başda olmaqla hər zaman "varlıq"ın mənasını və sirrini kəşf etməyə, araşdırmağa, öyrənməyə çalışmışdır. Bu axtarış və kəşf, mədəniyyətlərin, sənət və incəsənətlərin yaranması üçün insanların qabiliyyətini üzə çıxaran bir potensiala çevrilmişdir. Bu axtarışda təfəkkürün ya da ağılın, bacarıqların müsbət yönə istifadə edilməsi vacib bir məqamdır. Çünki varlığın sirr və hikmətinin kəşf edilməsinin təməlində məlumat və təcrübə ilə yanaşı, "varlıq" üzərində dərin təfəkkürün ayrı bir dəyəri vardır. Hər bir insanın düşünmə qabiliyyəti olsa da, hər dü-

şününün mütəfəkkir olmadığı məlumdur. Çünki təfəkkür müəyyən bir elmi təcrübə ilə yanaşı, ağılın bütün zehni qabiliyyət və dinamikliyi ilə əlaqəlidir.

Şübhəsiz, düşünmə və təfəkkür, insanı digər canlılardan ayıran əsas xüsusiyyətlərdəndir. Bəlkə də bu xüsusiyyət, insanı insan edən ən əhəmiyyətli faktır. Belə ki, hər iki xüsusiyyət də insanlığın tarixi qədər qədim və köklüdür.

Zəmanəmizdə sərvətlərin, şəhətlərin, qanun və sərhəd tanımayan nəfslərin, mövqelərin, dünya həzz və ləzzətlərinin, cəhalətin örtüyü ağıl və qəlblərin, ictimai münasibətlərdə nə cür çətinliklər ortaya çıxardığı məlumdur. Həqiqət budur ki, regional və qlobal səviyyədə insanlığın yaşadığı ağır, çətin və fəlakətli hadisələrin təməlində təfəkkür əksikliyinə, həyatı və yaradılış məqsədlərini bilməməkdir. Halbuki, zəmanəmizin insanı olaraq dərs və ibrət alacaq böyük bir tarixi təcrübəyə və biliyə sahibik.

Bu içində yaşadığımız kainatın yaranması, varlığını davam etdirmə keyfiyyəti, bir

Elmi araşdırmalar nəticəsində, bədənən ən kiçik parçası olan hüceyrənin ölçüsü ilə əlaqədar olaraq, bu həqiqət sübut olundu: "Zərrələri hərəkət etdirən, atomları istiqamətləndirən; bunlara şəkil verib, nizama salaraq insanı, heyvanı, bitkini və bütün əşyanı xarakterik xüsusiyyətlərlə ayrı-ayrı yaradıb yaşadan Allahdır".

qisim qanunlara, nizamlara bağlanmışdır. Ciddi bir təfəkkür, təhlil gərəkdəyində bu qanunların, nizamların öz dilləriylə "Bizi Allah yaratdı" dedikləri eşidiləcək.

Kainata, təfəkkürlə baxıb araşdırdığımızda, əşyanın kor-koranə axan bir sel kimi sürünmədiyini; hər hadisənin bütün yönəriylə hesablandığı; hər şeyin eninə-boyuna ölçülüb-biçildiyini; bütün məxluqatın bir nizam və qanun əsasında dünyaya gəlib, yenə bir nizam və qanunla köçdüyünü görürük. Və şüurumuzun, sanki belə qışqırdığını eşidirik: "Kainatda təsadüfə heç bir hadisə yoxdur. Hər şeyi, əlində tutan Allah, istədiyi kimi dəyişdirər-çevirər, istədiyi şəkllə salar..."

ATOMLARI HƏRƏKƏT ETDİRƏN QÜVVƏ NƏDİR?

Canlıların ən kiçik parçası olan hüceyrənin içinə daxil olsanız, möcüzələrlə qarşılaşarsınız. Məsələn, insan bədənini təşkil edən hüceyrələr ilə heyvanların və bitkilərin toxumalarını təşkil edən hüceyrələrin bir-birindən fərqli olduğunu görərsiniz. İnsan bədənindəki bir hüceyrədə hemoqlobinin sayı 69 mindirsə, heyvan hüceyrəsindəki hemoqlobinin sayı 40 mindir. Bu ədədlər heç bir zaman dəyişmir. Bunların düzlülüşi isə qarşı-qarşıya, bir-birinə keçirilmiş zəncirlər kimidir. O halqaların hər hansı birinə müdaxilə edildiyi an, zəncir pozulacaq və canlının həyatının itməsinə səbəb olacaq. O kiçik müdaxilənin nəticə-

si olan dəyişmə, canlının ölümü ilə nəticələnəcək.

Hər hüceyrənin içindəki kimyəvi maddələr fərqli miqdardadır və müxtəlifdir. Bəzində dəmir, bəzində fosfor, bəzində maqnezium olmaqla yanaşı miqdarları da fərqlidir. Elmi araşdırmalar nəticəsində, sadə bir misal olaraq diqqətinizi cəkdiyim, bədənən ən kiçik parçası olan hüceyrənin ölçüsü ilə əlaqədar olaraq, bu həqiqət sübut olundu: "Zərrələri hərəkət etdirən, atomları istiqamətləndirən; bunlara şəkil verib, nizama salaraq insanı, heyvanı, bitkini və bütün əşyanı xarakterik xüsusiyyətlərlə ayrı-ayrı yaradıb yaşadan Allahdır".

Elm dünyasına bir çox yenilikləri və Nisbilik nəzəriyyəsini gətirən Einştein: **"Elm nə qədər irəliyə gedərsə getsin, insanlar ilk mistiklərdən birinin dediyi kimi deyəcək: "Görünən şeylər, görünməyən şeylər tərəfindən yaradılmışdır".**

Nəzərini kainata gəzdirən insanın, özünü və digər məxluqatı mükəmməl bir tənasüb ilə yaradıb qidalandıran; bacarıqlı bir həkim kimi, hər şeyi insanlara əlverişli vəziyyətə gətirən Allahı anlamaması və tanınamaması bəsirətsizlikdir, korluqdur.

Ən kiçik xarici müdaxilələrdən belə zərər görüb həyatını itirə bilən bu həssas hüceyrə, yediyimiz hər şeydən və tənəffüs etdiyimiz havadan nəсібini alar. Lazımlı minaralları, vitaminləri, karbohidratları və oksigeni təmin edib, hərəkət edər və çoxalar. Olduğu yer və quruluşu etibarilə gəzməyi, uçmağı və üzməyi mümkün deyil, amma, o hüceyrə, yaradılışına əsasən hər yerə gedər və bölünərək törəyər. Bir ikən iki, üç, dörd olar. Xüsusiyyətlərini qoruyaraq mövcudiyyətini davam etdirər.

Diqqət yetirsək, insan bədəninin nələrə ehtiyacı varsa, hamısının ən münasib formada ona təqdim olunduğunu görürük.

Məsələn, mikroskopla görünən və mik-

ronla ölçülən hüceyrələrin belə qidalanması və yaşamaları bu cürdür. Turşulardan və amin turşularından mürəkkəb hüceyrə, ortadakı nüvə və ətrafındakı stoplazma ilə xaricdəki incə bir pərdədən ibarət əlsiz, ayaqsız bir şeydir.

Bir hüceyrədə görünən bu keyfiyyət mütəşəkkil dairələr halında, kainatın hər tərəfində də müşahidə edilir. Hüceyrəni böyütsəniz insan, insanı böyütsəniz kainat olar. Kainatı kiçiltənsəniz insan, insanı kiçiltənsəniz atom meydana gəlir. Bax, kainatda bu cür bir tənəsüb və tövhid vardır.

Bir də üzünüzü çevirib, uzaqdan uzağa göz qırpıb, bizə təbəssüm edən ulduzlarla bəzədilmiş səmaya baxdığınızda; yer üzündəki qumlardan daha çox və bizim planetimizdən min dəfələrlə böyük planetləri, ən kiçik bir nizamsızlıq olmadan gəzdirib dolaşdıran, ahənglə orbitlərində tutan Allahın mövcudiyyətini, qüdrətini görə bilərsiniz. Hətta, dünyamıza düşərkən atmosferdə yanib parçalanan meteorların, sanki, şeytanların başına vurub: "Diqqət yetir, bunlar Allahın qüdrət və iradəsiylə fırlanır", dediklərini eşidəcəksiniz. Ulduzların, günəşlərin, qalaktikaların, kosmik buludların, hətta ən kiçik meteorların öz dilləri ilə "Allah vardır. Bizi, fəza boşluğunda tutub, bir-birimizə çarpdırmadan gəzdirən, ahənglə dolaşdıran Odur" dediklərini eşidəcəksiniz.

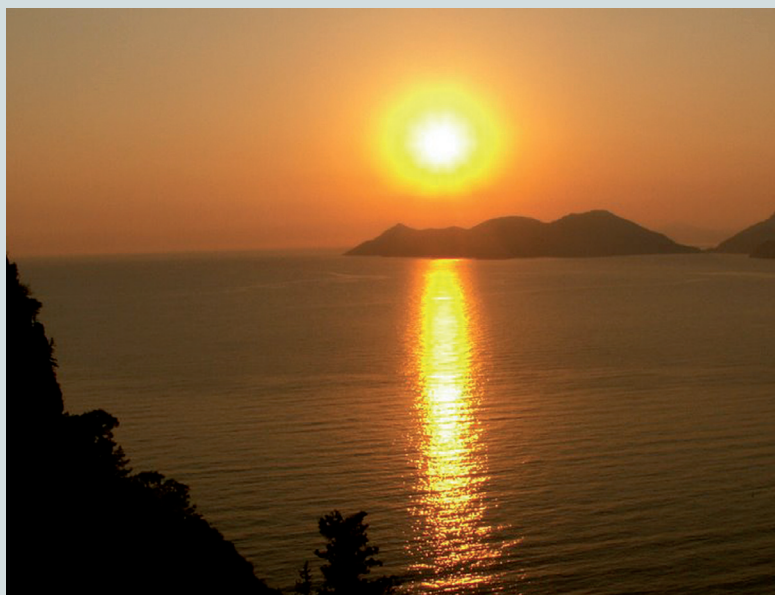
İslam dinində elmə və təfəkkürə nə cür əhəmiyyət verildiyi göz önündədir. Quranın ilk əmrinin oxu olması (Ələq, 1-2.), bu mövzudakı ayələrin "yaradılışa" və mədəniyyətlərin inşasında sanki açar olan "qələm"-in vurğulanması səbəbsiz deyil. Mənalı bir təfəkkür, hər şeydən əvvəl "oxuma" və "qələm"-ə bağlıdır. Bu səbəbdən təfəkkür qabiliyyəti müəyyən bir elmin məhsuludur.

Elm, Allahın varlığını və birliyini isbat edib bəsirətsizlərin gözlərindəki pərdəni cırmaq üçün bir dayaqdır.

Elmin hansı istiqamətinə baxsanız, onun təbəssümlü çöhrəsində Allahı görə bilərsiniz. O baxış və fikirlə arzu, xahiş içində araşdırmalara yönələ bilərsiniz. Hər hüceyrədə həyat nüvəsini tapdığınız kimi, Allaha aid mənə nüvələrini də tapacaqsınız. İmanınız və yəqininiz ilə araşdırma şövqünüz artacaq, elmi və texnoloji səviyyəniz yüksələcək, yeni mərhələlər qət edəcəksiniz.

Quranın təfəkkür xüsusiyyətindəki xəbərdarlıqlarına və təşviqlərinə uyğun olan, iman şüurunu həqiqətən qavrayan möminin, elm və fənn baxımından geri qalmasına imkan yoxdur. Möminlər, əgər geri qalmış, yeni üfüqlərə çata bilməyiblərsə, deməli, Quranın xəbərdarlıqlarına əməl etməmiş, iman şüurunu qazana bilməmişlər.

Elmin, bacarığın, milli şüurun artması, elm və texnikanın inkişafı və nəhayət, axirətin qazanılması; Allahı və yaratdıqlarını elmlə təfəkkürün birləşdirilməsi nəticəsində olacaq!..

Hikmət Axtarmaq İstəyən Təfəkkürlə Zinətlənsin

Təfəkkür sükut edərək düşünmək, Allah Təalanın təxliq (yaratma) sifətinin əsəri olan hər yaradılışın mahiyyətini dərk etmək mənalıdır. Allah Təala ilahi nizam olaraq yaratdığı aləmin əsrarəngizliyini, əzəmətini və möhtəşəmliyini insanlara göstərmək, Yaradanını təsbih və təqdis etmək məqsədilə Qurani-Kərimdə insanları bütün bunları düşünməyə, idrak etməyə sövq etmişdir. Çünki sükut və təfəkkürlə hikmət qapıları açılır, furqanın dərin mənalı insanlara daha öncələri fərqi nəfəsləndirən neçə-neçə sirli səhifələri düşünməyə qorq edir. Varlıqlar içərisindəki yeganə ağıl və idrak sahibi olan insanı ona verilən bu saysız-hesabsız nemətlərin şükrünü yerinə yetirməyi, digər varlıqlarla bir olmamasını dərk etməyə, ona yüklənən ilahi əmanətin həqiqi daşıyıcısı olmağa çağırır. Necə ki, Mövlana Cəlaləddin Rumi bir kəlamında bunu gözəl ifadə etmişdir:

“Ey qardaş, sən təfəkkür ilə həyat tapmalısın. Bədən ət və sümükdən ibarətdir. Heyvanlardan fərqi yoxdur. Əgər təfəkkürün güldürsə, sən bir gül bağçasındasan (dünya cənnətidəsen). Əgər tikani düşünürsənsə (nəfsani arzularına ram olmusansa), təndir küllüyündəsen”.

Mövlana insana yüklənən ilahi əmanəti unutmamasını, Yaradanına qarşı şükür duyğusunun şüuru içərisində olduğunu xatırlatmaq istəmişdir.

Kainatda ağıllara heyret verən şeylərin və kainatın təşəkkülündə və bunlarda

Abdullah ibn Məsud Quranın necə bir böyük sərvət olduğunu ifadə etmək üçün : “Kim elm istəyirsə, Quranın mənalı üzərində təfəkkür etsin, təfsiri və qiraəti üzərində fikrini cəmləsin! Çünki onda əvvəlkilərin və sonrakıların elmi mövcuddur” buyurmuşdur.

hökm sürən hadisələrdə inkarı mümkün olmayan bir nizam, ahəng və tərtib vardır. Kainatı bu dərəcə düzənli və tərtibli edən bir tərtibləyicinin olması zəruridir. O, bir və tək olan Allah Təaladır. Allahı ən çox düşünərək təfəkkür edən Peyğəmbərimiz (s.ə.s.) olmuşdur. Uca əxlaqın xüsusiyyətlərini özündə daşıyan Allah Rəsulu daima əshabını da təfəkkür etməyə və Yaradanının əzəmət və ucalığını idrak etməyə

sövk edər, özü də bu təfəkkürün örnəyini özündə yüksək səviyyədə əks etdirərdi. Rəsulullah (s.ə.s.) bir gecə səhərə yaxın oyanmış, bayıra çıxmış və bu ayələri oxumuşdur:

“Göylərin və yerin yaradılışında, gecə ilə gündüzün bir-birinin ardınca gəlib gedişində ağıl səlim sahibləri üçün, həqiqətən, açıq ibrətlər vardır. Onlar, ayaqdaykən, oturarkən, yanları üstə yatakən (hər zaman) Allahı xatırlar, göylərin və yerin yaradılışı haqqında dərin-dərin düşünərlər (və belə deyərlər), Rəbbimiz! Sən bunları boş-boşuna yaratmadın. Səni təsbəh edərik. Bizi cəhənnəm əzabından qoru!” (Ali İmran, 3/190-191)

Peyğəmbərimiz (s.ə.s.) daha sonra evə qayıdaraq yatmış, bir müddət sonra yəni-dən qalxıb çölə çıxmış, göyə baxaraq eyni ayələri oxumuş və geri dönüb dəstəmaz aldıqdan sonra namaz qılmışdır.

Allah Rəsulu daima Qurani-Kərim ayələrini oxuyarkən mənaları üzərində fikrə qərq olar, Allahı təsbəh edən ayələr gəldikdə “Sübhənallah” deyər, dua ayələri gəldiyində Allaha yalvarar, əzab ayələri gəldiyində isə ümmətinin ondan uzaq olması üçün Allaha sığınardı. Hədisi-şərifdə belə buyurulur:

“Quran bir zənginlikdir ki, ondan sonra kasıblıq olmaz. Qurana sahib olan, ən möhtəşəm xəzinəyə sahib olmuşdur və ondan başqa da zənginlik yoxdur” (Heysəmi, Məcməüz-Zəvaid, VII, 158)

Buna dəlil olaraq Abdullah ibn Məsud Quranın necə bir böyük sərvət olduğunu ifadə etmək üçün : “Kim elm istəyirsə, Quranın mənaları üzərində təfəkkür etsin, təfsiri və qiraəti üzərində fikrini cəmləsin! Çünki onda əvvəlkilərin və sonrakıların elmi mövcuddur” buyurmuşdur.

SƏBƏBSİZ DEYİL

Həyat qəribədir baş açmaq olmur,
Onun qonağıdır yaxşı da, pis də.
Bu gün çiyi üstə tabut aparan,
Sabah özü gedir çiyinlər üstə.

Ağılın gözüylə seyr et aləmi,
Çox hikmət görərsən bu cür baxanda,
Canlı var boğulur suya düşəndə,
Canlı var boğulur sudan çıxanda.

Qışda çılpaq olan ağaca bir bax,
Yazda çiçəkləyib yaşıl don geyir.
Bu boş yerə deyil ağac bizlərə,
Ölümdən sonra da həyat var deyir.

Ey insan, şüurun var, azacıq düşün,
Hər şeydə bir mənə, bir hikmət axtar.
Bil ki, yaradılış səbəbsiz deyil,
Necə ki, binanı tikən bənnə var.

Dərk eylə dünyanın faniliyin sən,
Barı, yaxşılıq et çalış dünyada,
Bu yolla rəğbətin qazan Allahın,
Çatar axirətdə bu əməl dada.

Yusif Nazim

PƏRDƏNİN ARDI

*Təfəkkür nə deməkdir? Necə edilir?
Deyib yorulmamağımız üçün bizi
bizdən daha çox sevən Uca
Yaradanımız ayəti-kərimələrlə
misallar göstərərək, biz acizləri
təfəkkürə dəvət edir:*

*“Yeri döşəyən, orada möhkəm
dağlar, çaylar yaradan və bütün
meyvələrdən cüt-cüt yetişdirən də
Odur. O, gündüzü gecə ilə örtüb
bürüyür. Həqiqətən də, bunda dərin
düşünən adamlar üçün dəlillər
vardır” (Ər-Rad 3).*

*Təfəkkürün mövsümü varmı?
Təfəkkürün məkanı varmı?
Təfəkkürün zamanı varmı?
Təfəkkür insanın mənəvi halına görə
dəyişirmi?*

Cavab : Bəli.

Kainata baxarkən yazda ayrı mənzərə görərsən, baharda yer üzünün dili insana bir başqa cür açılar, payızda təfəkkür dünyana hüzn kimi çökər ...

Bəs qış?....bax, hal-hazırda yaşadığımız zaman dilimi... qış, bayaq soruşduğumuz sualın cavabında gizlidir... görəsən, qış mövsümündə olduğumuz üçün belə hiss edirik... yoxsa qışa iki günlük rayon sevdasını yazdırır bu sətirleri... İsmayılıdan keçməkmi, yoxsa Şəkidəki bir neçə saatı qəlbimi dindirdi? Zaqataladakı soyuq qış günündə mehriban insanları isitdi içimi?

Hər bir mələyin enməsinə vəsilə olduğu qar dənələri nə qədər yaraşır yer üzünə... Qar dənələri 3000 metrədən 2 saata enir və heç biri digərinə dəymir. Uca Yaradan sanki gözlərimizi və könüllərimizi boyamaq üçün 3000 metrədən yer üzünə qədər pozulmadan endirilən bu altıbucaqlı qar kristallarını, təbii ki, anlayan gözlərə və könüllərə xitabən, təbiətin gözəlliyi deyib keçənlər nəfslərini qoy aldatsınlar, biz isə təfəkkürümüzdə baxaq, deyir. Bir mütəfəkkirdən sitat gətirərək :

“Bu cahan, aqillər (ağıl sahibləri) üçün seyri bədayi (ilahi sənəti ibrətlə tamaşa və təfəkkür), axmaqlar üçün isə yemək ilə şəhvətdir!”

Əhməd ər-Rifai belə buyurur:

“Təfəkkür, Rəsulullahın (s.ə.s.) ilk əməlidir. Belə ki, bütün fərzlərdən əvvəl

Onun ibadəti, Allahın məxluqatını və bunun kimiləri təfəkkürdən ibarətdir. Belə isə siz də ibrət vəsiləsi olaraq təfəkkür edin”.

Bununla yanaşı hədisi-şərifdə belə buyrulur:

“Rəbbim mənə sükutumun təfəkkür olmasını əmr etdi” (İbrahim Canan, Hədis Ensiklopediyası, XVI, 252, 5838).

“Allahın yaratdıqları üzərində təfəkkür edin...” (Deyləmi, II, 56; Heysəm, I, 81)

“Təfəkkür kimi ibadət yoxdur” (Əli əl-Müttaqi, XVI, 121).

Əbud-Dərda (r.a) belə buyurur:

“Bir saat təfəkkür, qırx gecə nafilə ibadət-dən üstündür” (Deyləmi).

Təfəkkür nə deməkdir? Necə edilir? Deyib yorulmamamız üçün bizi bizdən daha çox sevən Uca Yaradanımız ayəti-kərimələrlə misallar göstərərək, biz acizləri təfəkkürə dəvət edir:

“Yeri döşəyən, orada möhkəm dağlar, çaylar yaradan və bütün meyvələrdən cüt-cüt yetişdirən də Odur. O, gündüzü gecə ilə örtüb bürüyür. Həqiqətən də, bunda dərin düşünən adamlar üçün dəlillər vardır” (Ər-Rad 3).

“Göydən sizin üçün yağmur endirən Odur. Ondan (o sudan) siz də, içində (heyvanlarınızı) otardığınız ağaclar (və otlar) da içər (ağaclar və otlar da onun vasitəsilə bitər). (Allah) onunla (o su ilə) sizin üçün əkin (taxıl, bitki), zeytun, xurma, üzüm və bütün (başqa) meyvələrdən yetişdirir. Düşünüb-daşınanlar üçün bunda (Allahın vəhdaniyyətini sübut edən) dəlillər vardır” (Ən-Nahl, 10, 11).

“Biz bu Quranı bir dağa endirsəydik, Allahın qorxusundan onu, baş əymiş, parça-parça olmuş görərdin. Bu misalləri, təfəkkür etsinlər deyə insanlara veriririk” (Əl-Haşr, 59/21).

Nəhayət, yaratdıqlarımı düşünün deyir Gözəli sevən Rəbbimiz...

Uca Allah Quranda fərqli xüsusiyyətləri dilə gətirdikdən sonra **“... Şübhəsiz bunda təfəkkür edən (düşünən) insanlar üçün ibrətlər vardır”** (Ən-Nahl, 11) buyurur.

İnsanları təfəkkürə dəvət edən bu ifadə Quranda daha beş yerdə işlənir (Ər-Rad, 3; Ən-Nahl, 69; Ər-Rum, 21; Əz-Zumər, 42; Əl-Casiyə, 13).

«Şübhəsiz ki, göylərin və yerin yaradılışında, gecə ilə gündüzün bir-birinin ardınca gəlişində, ağıl sahibləri üçün (Allahın birliyini göstərən) dəqiq dəlillər vardır.

Onlar, ayaqda durarkən, oturarkən, yənləri üzərinə yatarkən (hər an) Allahı zikir edərlər; göylərin və yerin yaradılışı haqqında təfəkkür edərlər və:

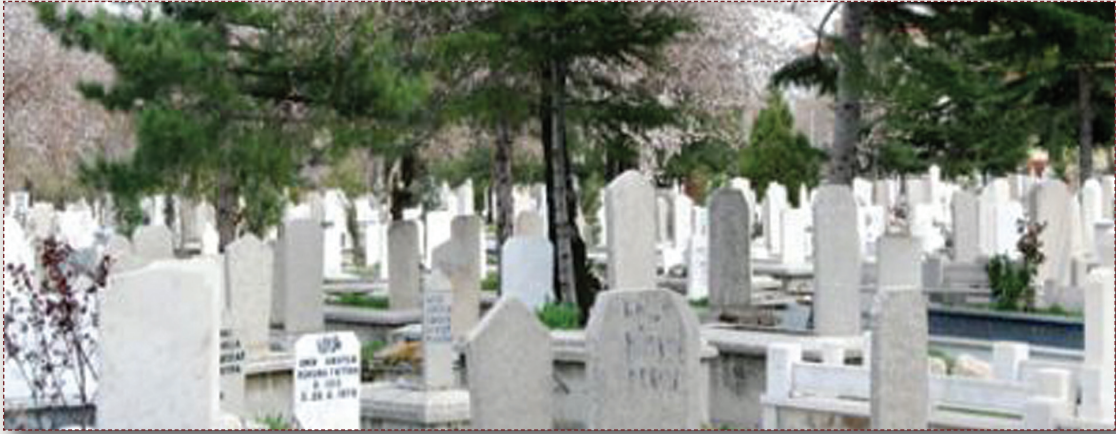
Rəbbimiz! Sən bunları boş yerə yaratmadın. Sən pak və müqəddəssən. Bizi cəhənnəm əzabından qoru! (deyərlər)» (Ali İmran, 190-191).

Bu ayəti-kərimələr nazil olduğu gecə Allah Rəsulu (s.ə.s.), güllər üzərindəki şəhərləri titrədəcək göz yaşları ilə səhərə qədər ağlamışdır.

Şüuraltı dediyimiz qavramı boş şeylərlə doldurmamaq üçün təfəkkür etmək vacibdir. Təfəkkürə başlarkən, zehnimiz dincəlməklə yanaşı həm də, Rəbbimiz bu anları heç təxmin edə bilməyəcəyimiz qədər savabla mükafatlandırır.

Elə isə bizə düşən kainata (kainat dediyimiz qavram ilk olaraq görə bildiyimiz çevrəmiz daha sonra isə görə bilmədən inandığımız məkanlardır) baxarkən boş nəzərlərlə deyil, ibrət gözü və bəsirətlə baxa bilməkdir.

Təfəkkürü-Mövt

Nə dünyada ölümdən qaçacaq bir zaman və məkan, nə qəbirdə təkrar geriye dönəcək bir imkan, nə də qiyamətin şiddətindən gizlənəcək bir sığınacaq vardır...

İnsan, həyatın axışında yaşama sevinci ilə ölümdən qorxu kimi iki müthiş ziddin içində çalxalanar. Daima axıb gedən həyat və ölümün həqiqi mənaları dərk edilmədən, yaradılışın sirr və hikməti ilə insanən gerçək mahiyyəti də qavranılmaz.

Ölüm, istisnasız hər həyat səyyahının başına gələcəkdir.

Ənbiya Surəsinin 35-ci ayətində:

“Hər canlı ölümü dadar. Bir imtahan olaraq sizi xeyirlə də şərlə də sınayırıq. Və siz ancaq bizə döndürüləcəksiniz...” buyrulur.

Peyğəmbərimiz (s.ə.s.):

“Bütün həzzləri kökündən yox edən ölümü çox xatırlayın!” (Tirmizi, Qiyamət, 26) buyurur.

Təfəkkürü mövt, (ölümü təfəkkür etmək) ölüm gəlmədən əvvəl onu xatırlamaqdır. Beləcə, nəfsaniyyətdən uzaqlaşaraq, şəxsi iradə ilə Rəbbin hüsuruna hazırlanmaqdır.

İnsanın, bitmək-tükənmək bilməyən dünyəvi əməlləri, fani ümid və təsəlliləri, qəbir toprağına düşən nə müthiş bir xəzan yarpağıdır. Qəbiristanlıqlar, fani həyatlarını bitirən ana-ata, uşaqlar, sevgili, qohum və dost adresləri ilə doludur. Dünya həyatı istər

sarayda, istərsə samanlıqda yaşansın, bütün yolların və döngələrin məcburi çıxış nöqtəsi qəbirdir. Ondan qaçıb qurtaracaq nə bir zaman, nə də bir məkan vardır.

Ayəti-kərimədə buyrulur:

(Ya Peyğəmbər!) De: “(Qorxub) qaçdığınız ölüm sizi mütləq yaxalayacaqdır. Sonra siz gizliyi də, aşkarı da bilən (Allahın) hüsuruna qaytarılacaqsınız. O da sizə (dünyada) nələ etdiyinizi (bir-bir) xəbər verəcəkdir! (əl-Cümə, 8)

Dünya, aldadıcı bir ilğım, axirət isə ölüm-süz bir həyatdır. Ümumiyyətlə, insan, həyatın min bir təzahürləri içərisində güzgüdəki yalanların əsiridir. Hər an bu yalanlar ilə vəfasızlığını davam etdirən bu dünya, bir aldanış məkanı deyil, bəs nədir?

İnsan nə üçün ibrət almır. Axı, hər fani varlığın sağlamlığı və gümrahlığı zaman dəyirmanında daimi bir şəkildə üyüdülməkdədir! Qafil bir həyat; uşaqlıqda oyun, gənclikdə şəhvət, yetkinlikdə qəflət, qocalıqda əldən gedənlərə həsrət, min bir çırpınış və peşmançılıqdan ibarətdir.

Ölüm, insanın şəxsi qiyamətidir. Qiyamətimizdən əvvəl oyanaq ki, peşman olmayaq. Yoxsa hər faninin məchul bir zaman və məkanda Əzrail ilə qarşılaşacağı mütləqdır. Ölümdən qaçılacaq heç bir məkan yoxdur.

Nə qəribədir ki, insan, bir neçə gün qonaq olaraq gəldiyi bu dünyada özünü aldadır. Hər gün cənazə səhnələrini gördüyü halda, ölümü özünə uzaq görür. Özünü, hər an itirə

biləcəyi fani əmanətlərin daimi sahibi sayır. Halbuki, insan, ruhuna cəsəd geydirilərək bir qapıdan dünyaya daxil edildiyi zaman, artıq ölüm yolunda addımlamağa başlayar. O yolun bir hazırlıq məkanına başladığı halda bu həqiqətdən əksəriyyət qafil yaşayar. Bir gün gələr, ruh cəsəddən çıxarılar. Axirət qapısı olan qəbirdə, digər bir böyük səfərə yola salınar.

Dünyanın əsas xüsusiyyəti vəfasızlıqdır. Verdiyini tez də geriye alır. Bir gün yüksəldər, sabahsı gün quyunun dibinə atar. Kölgə kimidir. Onu tutmaq istəsən daim qaçar. Sən qaçsan da səni hər zaman izləyər. Arxasından qaçdığım şeylərə bu gün-sabah nail olaram deyərəkən, bir də baxarsan ki, ömür sona çatıb. Dünyaya könül verən sonda mütləq acizlərdən olar. Bəzən isə insanı vəs-vəsələrinin ardı-arası kəsilməz yerə cırpar. Rəftar və hərəkətləri vəfasızdır. Özünə bağlananları çox asan fəda edir.

Düşünülməlidir ki, nə dünyada ölümdən qaçaq bir zaman və məkan, nə qəbirdə təkrar geriye dönəcək bir imkan, nə də qiymətin şiddətindən gizlənəcək bir sığınacaq vardır...

Bir səhabə Rəsulullah (s.ə.s.):

“Hansı mömin daha ağıllıdır, ya Rəsulullah?” deyə soruşdu.

Peyğəmbər (s.ə.s.) də belə buyurdu:

“Ölümü tez-tez xatırlayıb, ölümdən sonrası üçün ən yaxşı hazırlıq görən kimsədir. Bax,

əsil ağıllı insanlar onlardır...” (İbn-i Macə, Zühəd, 31)

Fudayl bin İyaz deyir ki:

“İnsanlara nəsihət üçün ölüm kifayətdir”.

Abdullah bin Ömər (r.a.) söyləmişdir:

“Peyğəmbər (s.ə.s.) mənə:

«Dünyada bir yad, hətta bir yolçu kimi davran! Özünü ölülərdən və qəbir əhlindən say» buyurdu”.

Həyat səhnəsinin son pərdəsi olan ölüm, hər kəsin öz aqibətini xəbər verəcəyi bir güzgü kimidir.

İnsan nəfs maneəsini aşaraq, təfəkkürimövt nəticəsində ruhunda gizlənən gözəl xüsusiyyətləri üzə çıxarmağa nail olarsa, ölüm, Uca olan Rəbbə qovuşma həyəcanına çevrilər. Belə ölümlər, Mövlana Cəlaləddin Ruminin təbiri ilə “Şəbi Arus”, yəni toy gecəsidir. Qəlbin bu saflığa çatmasında təfəkkürü mövtün başqa heç bir şeylə müqayisə edilməyəcək mühüm bir təsiri vardır.

Ölüm, axirət səfərinin zəruri bir başlanğıcıdır. Bu səfərə çıxmazdan əvvəl, qəlbi mərifətullah ilə ölümə hazırlamaq, ölümün qayğılarından qurtularaq qəlbin səhhət və sağlığını təmin edə bilmək, çox vacib bir şərtədir. Beləcə, “Ölmədən əvvəl ölü” sirri reallaşar və insan yox edilmiş nəfs hakimiyyəti yerinə Allaha məhəbbət və itaəti, kamil şəkildə gerçəkləşdirmiş olar.

Ənəs bin Malik (r.a) buyurur:

“Yer, hər gün bu on öyüd ilə insana səslənir:

Ey Adəm oğlu!

1. Üzərimdə gəzirsən; halbuki bir gün içimə gələcəksən.
2. Üzərimdə hər cür günah işləyirsən; halbuki içimdə əzab görəcəksən.
3. Üzərimdə gülüb əylənirsən; halbuki içimdə ağlayacaqsan.
4. Üzərimdə sevinirsən; halbuki içimdə kədərlənəcəksən.
5. Üzərimdə mal toplayırsan; halbuki içimdə peşman olacaqsan.
6. Üzərimdə haram yeyirsən; halbuki içimdə qurdlar səni yeyəcək.
7. Üzərimdə qürurlanırsan; halbuki içimdə alçalacaqsan.
8. Üzərimdə keflə yeriyirsən; halbuki içimdə qəmə boğulacaqsan.
9. Üzərimdə aydınlıqda gəzirsən; halbuki içimdə qaranlıqda qalacaqsan.
10. Üzərimdə toplum içində gəzirsən; halbuki içimə təkbaşına gələcəksən” (İbn Həcər əl-Əsqalani, Münəbbihat, 37).

MÜNƏVVƏR YÜKSƏK ÜLSEVƏN:

“Niyyət gözəldirsə, aqibət də gözəl olar”

Bizim Ailə: *Münəvvər xanım oxucularımızla tanış olmaq üçün özünüz haqqında bizə qısa məlumat verərsinizmi?*

M.Y.ÜLSEVƏN: *1946-cı ildə doğulmuşam. İki oğlum var. Həyatımın əsas hissəsini onların tərbiyəsinə həsr etmişəm. Hazırda İstanbulda ailəmlə birlikdə yaşayıram. Əsasən xeyriyyə işləri ilə məşğul olurduq.*

80-ci illərdə Ərzurumda zəlzələ baş verdikdən sonra orada yerləşən yetimxanalardan biri uçdu. Bundan sonra vəqf quraraq yetimxanada qalan uşaqları öz himayəmizə götürdük. Onları böyütməyə çalışdıq. O vaxta qədər də xeyriyyə işləri ilə məşğul olurduq, amma vəqf qurduqdan sonra bu işi daha proqramlı və dövlətin icazəsi ilə etməyə başladıq. Daha sonralar ibtidai siniflərdən ibarət məktəb açdıq. 12 il uşaqlara təhsil verdik. Əsas odur ki, biz bu işi çox sevirdik. Kəsiblərə yardımlar paylayırdıq. Başqasının işinə yarıdığımızı gördükcə özümüzü xoşbəxt hiss edirdik. Mən həyatım boyu belə işlər gördüyümə görə çox xoşbəxtəm. Bütün bunları bizə verilən mənəvi tərbiyənin əsasında etdik. Allah üçün xeyir işlər görən insanlarda nə bir sıxıntı, nə depressiya, nə də xəstəlik qalır. Beləcə də psixoloqa, həkimə ehtiyac olmur. Bunu mən şəxsi təcrübəmə əsasən deyirəm.

Bizim Ailə: *Münəvvər xanım Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra buraya gələn ilk Türk qardaşlarımızdansınız. O günlərin xatirəsini bizimlə bölüşərsinizmi?*

M.Y.ÜLSEVƏN: Eşitdiyimə görə insan ilk dəfə yeni bir yerə getdiyi zaman, torpağa ilk ayağını qoyduğu anda etdiyi dua qəbul olmuş, mən də Azərbaycana ilk dəfə gələrkən əlimi açdım və Allaha dua edərək dedim: “Burada yaşayanlar bizim çox sevdiyimiz müsəlman qardaşlarımızdır. Sən onlara yardım et”.

Burda mənim çox gözəl dostlarım var. Sovet dönəmində biz Azərbaycana gələ bilmirdik. Sovet hökuməti dağıldıqdan bir az sonra əlaqələr yaranmağa başladığı anda mənim dostlarım məni dəvət etdilər və mən də böyük məmnuniyyətlə Bakıya gəldim. İnanın ki, ilk dəfə Bakıya gəldiyim zaman özümü Vətənə gəlmiş kimi hiss etdim. Təəssüf ki, Bakı heç yaxşı görünmürdü. Müharibə yeni başlamışdı. Şəhərdə ürək açan heç nə yox idi. İçməyə su, sabun, çörək, küçədə acsanız yeməyə heç nə tapmaq olmurdu. O zaman içimdə bir hüzn var idi. Amma bunlarla yanaşı rastlaşdığım çox gözəl məqamlar da var idi. İnsanlar yenidən azadlığa qovuşmuşdular. Onların içində bir ümid, sevinc var idi. Biz əmin idik ki, hər şey yaxşı olacaq. Biz də o zaman düşünürdük nə edək, insanlara çətin vəziyyətdən çıx-

maları üçün necə kömək edə bilərik?

Azəri qardaşlarımızla bizim aramızda ayrı bir sevgi, ayrı bir bağ var. Biz sizlərlə bir bütün kimi, bir əlin barmaqları kimiyik. O bağ bizi bir-birimizə daha da yaxınlaşdırdı.

Bu gün mən, nəhayət, iyirmi ildən sonra yenidən Bakıya gələrkən tam başqa bir mənzərə ilə qarşılaşdım. Azərbaycana gələndə həqiqətən tanımadım. Çox gözəlləşmiş, maliyyə və iqtisadiyyat baxımından çox inkişaf etmişdir Azərbaycan.

Azad olmaq, öz vətəninə azad istədiyini etmək, başqa dövlətin əsarəti altında olmamağın necə bir nemət olduğunu mən bu gün Bakıya gələrkən daha yaxşı anladım.

Bizim Ailə: *Münəvvər xanım təcrübəli bir ana və xeyriyyəçi bir qadın kimi deyə bilərsinizmi gənclərin yetişdirilməsində mənəvi tərbiyə önəmlidirmi?*

M.Y.ÜLSEVƏN: Sağlam bir cəmiyyət qurmaq üçün bir bina tikərcəsinə daşlarını düzgün və tam qoymalısan. Əgər daşların biri əksik olsa o bina ya da o cəmiyyət çökər. Siz maddi inkişafınız artdıqca onunla yanaşı mənəvi inkişafı da eyni ölçüdə artırmalısınız. Bir həkimin dərmanı kimi verilməlidir ki, ruh sağlığı yerində olan gənclər yetişdirək. Vətəninə, millətini sevən, başındakı rəhbərə hörmət bəsləyən bir nəsil yetişdirək.

Cəmiyyətin, insanların maddi yöndən güclənməsi hələ onun tam formalaşması demək deyil. Onlar eyni mənəvi yöndən də yetişməlidirlər ki, sağlam bir bütünə çevrilsinlər. Əks halda yəni mənəviyyatın olmadığı cəmiyyətdə insanlar depresiyaya, sıxıntıya, narkomaniyaya doğru getdiyini görürük.

Yaxşı xatırlayıram, 1990-cı ildə ilk

Sağlam bir cəmiyyət qurmaq üçün bir bina tikərcəsinə daşlarını düzgün və tam qoymalısan. Əgər daşların biri əksik olsa o bina ya da o cəmiyyət çökər. Cəmiyyətin, insanların maddi yöndən güclənməsi hələ onun tam formalaşması demək deyil. Onlar eyni mənəvi yöndən də yetişməlidirlər ki, sağlam bir bütünə çevrilsinlər.

dəfə Bakıya gələndə insanlarda bir çaşqınlıq var idi. Mənəvi güc axtararkən yalnız dini anladan insanlara yönəldirlər. Yəni o qədər ehtiyacları var idi. Müstəqillik qazanaraq öz bayraqlarını sancmışdılar, amma nə edəcəklərini hansı səmtə yönələcəklərini bilmirdilər. “Mən kiməm?”-deyə kimliklərini axtarırdılar. Amma Allahın lütfü ilə bunu qısa zamanda tapacaqlarından əmin idik. İndi hər şey çox gözəldi. Sizin gənclərin bu anda ancaq mənəviyyətə ehtiyacı var. Mənəviyyəti gözəl olan vətəninə, dövlətinə sevən gözəl gənclərin önü daha açıq olar. Allaha yaxınlıq olduğu zaman, öz həyatlarında da gözəl şeylər etməyə başlayarlar. Rəblərinə yaxın olduqca bədənləri və zehinləri də sağlam olar. Bax bayaq dediyimiz o daşı da yerinə belə qoymaq olar.

Bizim Ailə: *Münəvvər xanım mənəvi tərbiyəni kimlər və necə verməlidir?*

M.Y.ÜLSEVƏN: Gənclər həqiqi dini hər anlamı ilə, mükəmməlliyi ilə öyrənə biləcəkləri yetərli qədər məktəb, mədrəsə, məscid, ağıllı insanlar var. Onlar bu imkanlardan kifayət qədər istifadə edə bilirlər. Belə yerlərdə gedilməsinə icazə verilmədikdə, ya getmədikdə gənclər, həqiqətən, boşluqda olurlar. Və bu boşluq onları bar-

lara, orada verilən içkilərə, narkotik dərmanlara, mənasız oyunlara yönəldir. Bu cür həyat tədrisən o dövlətin iqtisadiyyatını çökdürür. Amma gənclər idmanla, sağlam həyat tərzilə, ağılla Allaha daha yaxın olmaqla, faydalı proqramlarla güclərinə güc qatmış olurlar.

Müasir günümüzdə materialist yetişdirilən uşaqlar daha çoxdur. Yəni mənim həyatım, mənim pulum mən nə olacam qayğısı. Həqiqi müsəlman, yəni Allaha həqiqi qul olan müsəlman heç vaxt sabahın qayğısını çəkməz. Amma sabahın qayğısını çəkərcəsinə gecəgündüz çalışır. Sabahın qayğısını niyə çəkməz, “məənə Allah güc verər mən də çalışaram. Ona da qulluğumu edərəm. İnanaram ki, mənim kürəyimi heç kim yerə vurmaz”, bu fikirlə yaşayıb, uşaqlarımıza da bu şüuru verə bilsək, o zaman heç bir qorxumuz qalmaz. Amma uşaqlarımız boşluqlarda qalarsa siz istədiyiniz qədər ən bahalı maşınlar, markalı geyimlər, evlər alsanız da yenə də onlar bədbəxt və depresiyada olacaqlar. Allah qorusun narkotik vasitələrə aludəçilik, intihar kimi bədbəxt hadisələrə səbəb olar ki, bunu da bütün dünyada görürük.

Bu gün bir çox ölkələrdə insanlar ac ikən, qalmağa evləri yox ikən digərləri daha imkanlıları, islami gücü olmayan, mənəvi boşluğu olan insanlar müəyyən bir yaşa gəldikdən sonra yalnız düşüncələrə qapılırlar. Artıq heyvanlar itlər, pişiklər saxlayaraq onlara küllü miqdarda pul xərcləyirlər. Onları həkimlərə, bərbərlərə, dərziyə aparırlar. Amma onun əvəzində gedib bir yetimxanadan baxa biləcəkləri bir uşağı övladlığa götürürlər. Halbuki, yetimxanalarda qayğıya, sevgiyə, diqqətə möhtac nə qədər uşaqlar var. Bununla yanaşı bunu edənlər dövlətə, iqtisadiyyata da dəstək olurlar. Amma bunu etmirlər. Çünki belə bir tərbiyə görməyiblər.

Mənəviyyatı zəngin olan bir insan ehtiyac sahibi birini görərkən dərhal yaxınlaşar, dərdsini soruşar, yardım etməyə çalışır. Bax, əsl müsəlmanlıq da budur. İslamiyyətdə əsas paylaşmaq, yaralı könülləri oxşamaq, onların qayğısını çəkməkdir. Onlara ağsaqqal, ağbirçək olmaq, əsas vəzifəmiz də odur.

Biz insan olaraq bu dünyaya nə üçün gəldik? Yaxşı bir qul olmalıyıq, hədəfimiz olmalıdır. Vətənə, millətə xeyirli, dövlət adamlarına hörmət göstərməliyik.

Bizim Ailə: *Mənəvi tərbiyənin Vətən, millət sevgisinə təsiri varmıdır?*

M.Y.ÜLSEVƏN: Mənəviyyat zəif olduqda pul olsa da insanlarda nə vətən millət sevgisi olar, nə də rahatlıq. Vətəninini sevməyən onu necə müdafiə edər? Etməz. Amma iman varsa, Allah sevgisi varsa deyər ki, mən quru çörək yeyərəm, su içirəm, amma Vətənim mənim canımdır onu tərk etməyəm. Bax, bizə belə nəsil lazımdır.

Biz bu tərbiyəni öz əcdadımızdan gördük. Bizim bayrağımız Qurani-Kə-

rimlə eyni boğçaya qoyulur və evin ən gözəl yerində saxlanılır. Biz bayrağımızı açarkən öpərək açırıq. Bu ənənə əcdadımızdan gəldi, hələ də davam etdirilir. Bu bayraq mənim canım, dinim, imanım, qanım, hər şeyimdir. Biz onu boş yerə asmırıq. Bayraq-Vətən-Quran bunlar bir-birindən ayrılmayan gözəl üçlükdür.

Bizim Ailə: *Münəvvər xanım təcrübəli bir ana kimi bizim gənc analarımıza övladlarını düzgün yetişdirmələri üçün hansı məsləhətləri verə bilərsiniz?*

M.Y.ÜLSEVƏN: “Cənnət anaların ayaqları altındadır” deyiblər. Atanın ayaqları altında deməyiblər. Niyə görə ananın ayaqları altındadır? Ana fədakardır. Ana olmaq çox böyük bir vəzifədir. Bir cəmiyyətin dirək daşlarını oturdandır analar.

“Torpaq, ana” ifadəsini eşitməmiş olmasınız. Nəyə görə torpaq ana. Çünki torpağa nə əkərsən verər, heç vaxt çürüməz. Ona əvvəlcə sevgi verin, daha sonra ona qulluq edin, suyunu verin, gübrəsini verin. O böyük bir mənbə olar. Yüzlərcə, milyonlarca insanı bəsləyər. Bax, ana da belədir. Uşaqlarının da həqiqətən, mənəviyyatını da, iqtisadiyyatını da, şəxsiyyətini də yetişdirən anadır. Həqiqətən, ana olmaq asan deyil. Çünki uşağı tək yedirdib, içirtməklə iş bitmir. Dünyaya gələn onsuzda boyuyur. Yeyir, içir, amma mənəvi qidasının verilməsi təbibin verdiyi dərman kimidir. Dozasını yaxşı ölçmək lazımdır. O zaman o uşaqda həm mənəviyyat, həm də vətən, millət sevgisi olur. Eyni zaman da özü üçün də ruh və bədən sağlığı olur. Analıq vəzifəsi mənim

fikrimə görə belədir.

Düşünün, bir anadan bir neçə, bəzən 8-9 uşaq dünyaya gəlir, o zaman ana cəmiyyət üçün nə qədər insan yetişdirmiş olur? Bir nəsil o anadan gəlir. Əgər o ana gözəl toxumlar əkirsə, bir xeyirli nəsil gəlir.

Azərbaycan xanımları çox gözəldir. Çox fədakardırlar. Onlar öz övladlarını ən gözək şəkildə yetişdirməyə çalışırlar. Bütün gənc analara bunu demək istəyirəm zaman tez keçir, ömür tez keçir, əbədi bir gözəllikdə tez keçir. Bizi tək qurtaran insanlara faydalı olmaq, ailəmizə, vətənimizə torpağımıza faydalı olmaq, sevmək və çalışmaqdır.

Bizim Ailə: *Münəvvər xanım dəyərli vaxtınızı ayıraraq bizimlə səmimi söhbət etdiyinizə görə sizə təşəkkür edirik.*

M.Y.ÜLSEVƏN: Sonda mən də sizə demək istəyirəm ki, dərginizi hər zaman oxuyuram. Çox bəyənim. Hər yöndən çox gözəl və zəngin bir dərgidir. Siz insanlara faydalı olmağa çalışırsınız. Allah xeyirli işlərinizi müvəffəq eyləsin. Amin.

Mənəviyyat zəif olduqda pul olsa da insanlarda nə vətən millət sevgisi olur, nə də rahatlıq. Vətəninə sevməyən onu necə müdafiə edə bilər? Etməz. Amma imanı varsa, Allah sevgisi varsa deyər ki, mən quru çörək yeyərəm, su içirəm, amma Vətənim mənim canımdır onu tərk etməyəm. Bax, bizə belə nəsil lazımdır.

ONU ANARKƏN

Allah-Təala insan oğlunu yer üzündə öz xəlifəsi olaraq yaratmış və ona səadət yollarını göstərmişdir. Başiboş buraxılmayan və müəyyən bir missiya ilə yer üzünə xəlifə qılınan insan hər zaman Rəbbi tərəfindən yardımla dəstəklənmişdir. Elə buna görə də Uca Yaradan zaman-zaman bəşəriyyətə ilahi vəhyi ehtiva edən kitablar və o kitabların canlı nümunəsi olan peyğəmbərlər göndərmişdir. Dünyanın gedişatında sonuncu, lakin əzəldə ilk peyğəmbərsə şübhəsiz ki, Həzrət Məhəmməd (s.ə.s.)dir. O elə bir rəhmətdir ki, Allah-Təala Onun hörmətinə aləmləri yaratmış və Ona əzəldə “Həbibim” demişdir. Qurani-Kərimdə Onun ömrünə and içmiş, Merac nemətiylə şərəfləndirmiş, öz ilahi ismi ilə yanaşı Onun adını ərşi-ələda yazmışdır. Allah-Təala Qurani-Kərimdə buyurur:

“Səni də (Ya Rəsulum!) aləmlərə (bütün insanlara və cinlərə) ancaq bir rəhmət olaraq göndərdik” (Ənbiya, 107).

İnsanlığın qurtuluşu üçün göndərilən ən son Peyğəmbər Hz. Məhəmməd (s.ə.s.) 571-ci ildə Rəbiül-əvvəl ayının 12-də dünyaya gəlmişdir. Miladi təqvimə görə isə bu 571 il aprel ayının 20-nə təsadüf edir. Bu mübarək gecəyə “Mövlud Qəndili” deyilir.

Peyğəmbərimiz dünyaya gəldiyi vaxt dünyanın hər yerində cəhalət, zülm və əxlaqsızlıq hökm sürürdü. Allah inancı unudulmuşdu. İnsanlıq qorxunc və qaranlıq bataqlığa düşmüş, dünya yaşanmaz hala gəlmişdir. Güclülər zəifləri əzir, varlılar ehtiyac sahiblərinə faizlə borc verir və borcunu qaytara bilməyənlər köləyə çevrilir, məsum qız uşaqları diri-diri toprağa basdırılır, ədalətsizlik baş alıb gedirdi.

Onun doğulduğu gecə insanlığın qurtuluşu üçün çox xeyirli və mübarək bir başlanğıc oldu. Bir fəzilət günəşi və hidayət məşəli olan Peyğəmbərimizin göndərilməsi, Uca Allahın bütün insanlara ən böyük nemətlərindən biridir. Qurani-Kərimdə buyurulur:

“Allah möminlərə lütf etdi. Çünki onların öz içərisindən özlərinə (Allahın) ayələrini oxuyan, onları (pis əməllərdən) təmizləyən, onlara Kitabı (Qurani) və hikməti öyrədən bir peyğəmbər göndərirdi. Halbuki, bundan əvvəl onlar açıq-aydın zəlalət içərisində idilər”(Ali-İmran, 164).

Məhz buna görə də bəşəriyyət ona çox şey borcludur. Bu gerçəyi şair nə gözəl ifadə edir:

Dünya nəyə sahibsə, Onun vergisidir həp;

Mədyun ona cəmiyyəti, mədyun Ona fərdi.

Mədyundur, o məsumə bütün bir bəşəriyyət.

O, aləmlərin Rəbbindən “aləmlərə rəhmət olaraq göndərildi”.

Sevimli Peyğəmbərimiz Hz. Məhəmməd özündən əvvəlki peyğəmbərlər kimi sadəcə bir qövmə və ya millətə deyil, bütün insanlığa peyğəmbər olaraq göndərilmişdir. Onun digər peyğəmbərlərdən fərqli tərəfini Qurani-Kərim belə xəbər verir:

“(Ya Rəsulum!) Biz səni (təkcə öz qövmünə deyil) bütün insanlara (möminlərə Cənnətlə) müjdə verən, (kafir-ləri isə Cəhənnəm əzabı ilə) qorxudan bir peyğəmbər olaraq göndərdik. Lakin insanların (Məkkə müşriklərinin) əksəriyyəti (bunu) bilməz!” (Səbə, 28)

Sevimli Peyğəmbərimizin təbliğ etdiyi İslam dini ilə dünya aydınlandı, tək Allah inancı ilə qəlblər nurlandı. Bərabərlik, ədalət və qardaşlıq gəldi. Ona inanan insanlar əsil səadətə qovuşdular.

Bu gecə müsəlmanlar arasında yüz illərdən bəri böyük coşqu ilə qeyd edilir. Məhz həmin gecə İslam dünyasında Peyğəmbərimizin böyük hörmətlə yad edilməsi ilə xatirələrdə qalır. Ondan bəhs

Onun doğulduğu gecə insanlığın qurtuluşu üçün çox xeyirli və mübarək bir başlanğıc oldu.

Bir fəzilət günəşi və hidayət məşəli olan Peyğəmbərimizin göndərilməsi, Uca Allahın bütün insanlara ən böyük nemətlərindən biridir.

edən söhbətlər, mövlud məclisləri bu gecənin ən yadda qalan tərəflərindən biridir. Lakin qeyd etmək lazımdır ki, aləmlərə rəhmət olaraq göndərilən Peyğəmbərimizin doğumunu anarkən mövlud oxumaq, sadəcə bu gecəni qeyd edərək digər günlərdə Rəsulullahın izindən getməmək doğru deyil. Uca Allahın sevgisinə və bağışlanmasına nail olmağın yeganə yolu Peyğəmbərimizin yolundan getməkdir. Bu haqda müqəddəs kitabımızda deyilir:

“(Ya Rəsulum!) De: “Əgər siz Allahı sevirsinizsə, mənim ardımca gəlin ki, Allah da sizi sevsin və günahlarınızı bağışlasın. Allah bağışlayandır, mərhəmətlidir!” (Ali-İmran, 31)

Allah Rəsulunu sevməyin qarşılığı cənnətdir!

Bu sevgiyə sahib olmaq cənnətə getməyi zəmanət altına alır. Bu sevgiyə nail olmaq sevdiyimiz ilə birlikdə olmağımızdan xəbər verir. Allah Rəsulunun buyurduğu kimi: “İnsan sevdiyi ilə bərabərdir”.

Onun əxlaq və fəzilət dolu həyatını öyrənmək və özümüzə örnək almaq başda gələn vəzifələrimizdən biridir. Bu zaman Onun sevgisini qazanmış olarıq.

Peyğəmbər (s.ə.s.)in dünyaya təşrif etdiyi, mübarək Rəbiül-əvvəl ayınız xeyirlərə vəsilə olsun. Haqq Təala bizi Rəsuli-Əkrəmin (s.ə.s.) şəfaətinə nail eyləsin.

Allahın zikri və Təfəkkür

«Bilin ki, qəlblər yalnız Allahı zikr etməklə aram tapar!» (ər-Rəd, 13/28)

«İnsan» kəlməsi mənşə etibarı ilə bir görüşə görə, «nisyan»dan gəlir. «Nisyan», zikrin (xatırlamağın) ziddidir və unutqanlıq bildirir. Bu da insanın ən böyük zəifliklərindən biridir. Bu həqiqət xalq arasında «Bəşər hafizəsi nisyanla vəzifəlidir», zərbi-məsəli ilə ifadə edilmişdir. Nisyanı ən aşağı səviyyəyə endirməyin başlıca yolu zikrdir.

Uca Allah bəndələrinin surətinə deyil, qəlbinə baxar. Bu baxımdan hər bir mömin ilahi nəzərlərin təcəlli etdiyi qəlbini qəflətdən qoruyub, zikr ilə məşğul olmağı özünün vəzifəsi bilməlidir.

Qulluq vəzifələri içərisindəki bu cəhətinə görə zikr kəlməsindən Qurani-Kərimdə iki yüz əlli dəfədən çox istifadə olunub. Uca Allaha həqiqi mənada qulluq edə bilmək və bu yolla mərifətullahə çatmaq zikrin qəlbə qazandığı mövqe və duyulmasındakı dərinlik ölçüsündə gerçəkləşir. Buna görə də «mərifətullah», yəni Rəbbin həqiqətinə qəlbən nail olmaq elmin ən fəzilətlisi sayılmışdır. Çünki insana lazım olan ən zəruri bilgi budur.

Uca Allah bəndələrinin zikrin ruhaniyyətindən qafil olmaması üçün bu məsələ ilə bağlı ayələrin bir qisminə buyurmuşdur:

«İman gətirənlərin qəlblərinin Allahın zikri və haqqdan nazil olan (Quran) üçün yumşalması vaxtı gəlib çatmadı-mı?!» (əl-Hədid, 57/16)

Gözəl əxlaq və xislətlər ancaq uca Allahdan qorxan, Onu çox sevən və çox zikr edənlərə məxsusdur.

Allahı zikr etmək, heç şübhəsiz ki, «Allah» sözünün sadəcə kəlmə olaraq təkrarlanması deyil, onun hissiyyat mərkəzi olan qəlbə yer tutmasıdır.

Allah Rəsulu (s.ə.s.) buyurur: «Allahı zikr edən şəxslə zikr etməyənin misalı diri ilə ölü kimidir.» (Buxari, «Deavat», 66)

«Allahı zikr etmək, əlbəttə, ən böyük ibadətdir.» (əl-Ənkəbut, 29/45)

«Belə olduqda siz (itaətlə) Məni xatırlayın ki, Mən də sizi yada salım! Mənə şükür edin, Məni danmayın!» (əl-Bəqərə, 2/152)

Allahı zikr etmək, heç şübhəsiz ki, «Allah» sözünün sadəcə kəlmə olaraq təkrarlanması deyil, onun hissiyyat mərkəzi olan qəlbə yer tutmasıdır.

Allah Rəsulu (s.ə.s.) buyurur:

«Allahı zikr edən şəxslə zikr etməyənin misalı diri ilə ölü kimidir» (Buxari, «Dəavat», 66).

«Allahı sevməyin əlaməti, Allahı zikr etməyi sevməkdir» (Süyuti, «Camius-Sağır», II, 52).

Belə ki, zikrdən uzaq olan şəxslər Allah sevgisindən də uzaq olduqları üçün ilahi təhdid altındadırlar. Ayəti-kərimədə buyrulur:

«...Elə isə vay qəlbləri Allahın zikrinə (Qurana) qarşı sərt olanların halına...» (əz-Zumər, 39/22).

Bu təhdiddən özünü qoruya bilmək üçün davamlı olaraq zikr halında olmağın zəruriliyi uca Allah tərəfindən bu şəkildə bəyan edilmişdir:

«Səhər, axşam yalvararaq, qorxaraq, səsinə qaldırmadan ürəyində Rəbbini yad et və qafillərdən olma!» (əl-Əraf, 7/205)

Başqa ayəti-kərimələrdə də zikrdən uzaqlaşmağın təhlükəli olduğunu ifadə etmək məqsədi ilə belə buyurulmuşdur:

«Hər kəs Rəhmanın zikrindən boyun qaçırsa, Biz ona şeytanı urcah edərək və onun (şeytanın) yaxın dostu olar. (Şeytanlar) onları doğru yoldan çıxardar, onlar isə özlərinin haqq yolda olduqlarını güman edirlər! Nəhayət, o, (qiymət günü) hüzurumuza gəldikdə (öz

yanında olan yoldaşına) belə deyər: «Kaş ki, mənimlə sən aranda şərqlə qərb arasındakı məsafə qədər uzaqlıq olardı. Sən nə pis yolda imişsən!» (əz-Zuxruf, 43/36-38)

Gözəl əxlaq və xislətlər ancaq uca Allahdan qorxan, Onu çox sevən və çox zikr edənlərə məxsusdur. Uca Allah belə buyurur:

«Yeddi (qat) göy, yer və onlarda olan hər kəs (bütün məxluqat) Allahı təqdis edir. Elə bir şey yoxdur ki, Allaha tərif deyib Ona şükür etməsin, ancaq siz onların (dillərini bilmədiyiniz üçün) təqdisini anlamazsınız. (Allah) həqiqətən, həlimdir, bağışlayandır!» (əl-İsra, 17/44)

Allah Rəsulu (s.ə.s.) bir gün əshabi-kirama üz tutaraq belə dedi:

«-Əməllərinizin Allah yanında ən təmizini, dərəcələrinizin ən yüksəyini, qızıl və gümüş sədəqə verməyinizdən daha xeyirlisini, düşmənlərinizlə qarşılaşıb boynunuzu vurmağınızdan və onların da sizin boynunuzu vurmasından daha xeyirlisini xəbər verimmi?»

Onlar da:

- Xəbər ver, ey Allahın Rəsulu! -dedilər.

Buna cavab olaraq həzrət Peyğəmbər (s.ə.s.):

«-Allahı zikr etməkdir», -buyurdu. (Tirmizi, «Deavat», 6)

Bu dünya həyatında Rəbbimizi nə qədər çox və nə ölçüdə dərinlən hiss edərək ansaq, sabah axirətdə ilahi vüsala bu ölçüdə nail olacağımız şübhəsizdir.

Sevənlər sevdiklərini ona olan məhəbbətin dərəcəsi ölçüsündə yad edirlər. Başqa yöndən, o yad etmək də sevilənə olan məhəbbəti artırır. İman ləzzətindən pay alanlar da bu istiqamətdə mərhələlər keçdikcə uca Allaha olan sevgiləri qədər zikrləri də artar. Nəfsani iştaha

ilə ruhani iştaha arasında insanı təmin etmək baxımından da bir fərq var. Yemək, içmək kimi nəfsani ehtiyaclar təmin olunanda sönər, mənəvi ehtiyac isə artıb çoxalır. Bu susuzluğu söndürmək üçün, sanki duzlu su içməyə bənzəyər. Hər içilən su susuzluğu bir az da artırır.

Bir yaradılış xariqəsi olan Həzrət Məhəmməd (s.ə.s.) bəşəri istedad və güc daxilində kamil bir şəkildə qavramağımız mümkün deyil. Bu aləmdən alınan informasiyalar Onu izah və idrak etməyə imkan vermir. Bir stəkana bir ümmanı sığışdırmaq mümkün olmadığı kimi, Məhəmmədin nurunu dərk etmək də mümkün deyil. Bu həqiqəti ifadə edən ayəti-kərimədə buyrulur:

«Həqiqətən, Allah və Onun mələkləri Peyğəmbərə salavat

deyirlər (xeyir-dua verirlər). Ey iman gətirənlər! Siz də ona salavat deyib layiqincə salamlayın!» (əl-Əhzab, 33/56)

Sevginin qaynağına Allah və Rəsulunda qovuşanlar qiyamətədək Məhəmmədin ümmətinin dostu olaraq yaşayırlar. Fani həyatlarından sonra da onlar hər zaman rəhmət və dualarla yad edilirlər. Bu hala qovuşan çoxsaylı Rəsulullah aşıqlərindən ikisinin halı belədir:

«Allah Rəsulu (s.ə.s.) mübarək dini yaymaq və öyrətmək məqsədi ilə ətrafındakı qəbilələrə müəllimlər göndərirdi. Ancaq göndərdiyi bəzi müəllimlərə xəyanət edilmişdi. Bunlardan biri də Raci hadisəsində olmuşdu.

Adal və Karə qəbilələri Allah Rəsulundan (s.ə.s.) İslamı onlara öyrədəcək müəllimlər istədi. Rəsulullah da (s.ə.s.) on nəfərlik bir heyət göndərdi. Qafilə Raciyə çatanda tələyə salındı, səkkiz nəfər şəhid edildi, ikisi də əsir alınıb Məkkəli müşriklərə verildi.

Əsir edilən səhabələr Zeyd və Hubeyb (r.a.) idi. İkisi də zalım müşriklər tərəfindən şəhid edildi. Şəhid edilməzdən öncə Zeyddən soruşdular:

-Həyatının xilas olmasının əvəzinə sənin yerində Peyğəmbərin olmasını istərdinmi?

Zeyd (r.a.) bu sualı soruşan Əbu Süfyana acıyaraq baxdı və belə dedi:

-Mənim ailəmin yanında olub, Peyğəmbərimin burada olmasını istəmək bir yana dursun, Onun

ayağına tikan batmasına belə əsla könlüm razı olmaz.

Əbu Süfyan bu məhəbbət qarşısında donub qaldı:

-Doğrusu, bu bir heybətdir! Mən dünyada Məhəmmədin əshabının Onu seydiyi qədər bir-birini sevən iki şəxs görmədim.

Sonra Hubeybin (r.a.) yanına getdilər. Ona dinindən əl çəkərsə, xilas olacağını söylədilər.

Hubeyb (r.a.):

-Dünyanı versəniz belə, dinimdən dönmərəm!, -dedi.

Zeyddən (r.a) soruşduqlarını ondan da soruşdular və eyni cavabı aldılar.

Hubeybin isə şəhid edilməzdən öncə tək bir arzusu var idi:

«Həzrət Peyğəmbərə sevgi ilə salam göndərmək!..»

Ancaq kiminlə göndərə bilərdi ki! Onun yanında tək bir müsəlman da yox idi! Gözlərini kədərli bir şəkildə səmaya qaldırdı və Allaha yalvararaq belə dedi:

-Allahım! Burada salamımı Rəsulullah (s.ə.s.) çatdıracaq bir kimsə yoxdur. Ona salamımı Sən çatdır!

Bu zaman əshabı ilə Mədinədə əyləşən Allah Rəsulunun (s.ə.s.):

«Ona da salam olsun!» mənasındakı «və əleyhissəlam» buyurduğunu onun yanında olanlar eşitdilər. Əshabi-kiram heyrət-lə soruşdu:

-Ey Rəsulullah! Kimin salamına cavab verdin?

- Q a r d a ş ı n ı z Hubeybin salamına.

Nəhayət, kafirlər hər iki səhabəni də ağır işgəncələrlə

şəhid etdilər. Şəhid edilərkən Hubeybin sözlərindən biri çox ibrətlidir:

«Müsəlman olaraq öldükdən sonra elə, ya da belə ölməkdə nə qəm!..»

Səhabənin iman, sevgi və cəsarətinin ən gözəl nümunələrindən biri budur!

Abdullah bin Zeyd əl-Ənsari (r.a.) bağçasında çalışdığı zaman oğlu tənğinəfəs gəlib böyük bir kədərlə Peyğəmbərin (s.ə.s.) vəfat etdiyi xəbərini verdi. Bu acı xəbərdən sarsılan Ənsari belə dua etdi:

«Gözlərimi kor et ki, artıq bundan sonra tək sevdiyim Həzrət Məhəmməddən (s.ə.s.) başqa bir şəxsi görməyim».

Abdullah bin Zeyd əl-Ənsarinin duası qəbul olundu və elə oradaca da onun gözləri kor oldu.

İbadətdəki ruhaniyyət, münasibətdəki incəlik, əxlaqdakı nəzakət, könüldəki lətafət, simalarda olan məlahət nuru, dillərdəki axıcılıq, duyğulardakı incəlik, baxışlardakı dərinlik, bir sözlə, bütün gözəlliklər o varlıq nuruna olan məhəbbətdən qəlblərə əks edən parıltılardır.

Allah Rəsulunun (s.ə.s.) həqiqətində həyat tapan Haqq dostları salət və salam gətirmək, bu yolla da Allah Rəsuluna (s.ə.s.) yaxınlaşmağın fəzilətlərini belə sıralamışlar:

1. Uca Allahın buyruğuna uyğun olaraq Allahın və mələklərin salavatına qoşulmaq.

Ayəti-kərimədə belə buyurulur:

«Həqiqətən, Allah və Onun mələkləri peyğəmbərə salavat

deyirlər (xeyir-dua verirlər). Ey iman gətirənlər! Siz də ona salavat deyib layiqincə salamlayın!» (əl-Əhzab, 33/56)

2. Günahların bağışlanmasına vəsilədir. Rəsulullah (s.ə.s.) belə buyurur:

«Kim mənim üçün bir dəfə salət söyləsə, Allah o şəxsə on dəfə salət deyər, on xətası silinər və on dərəcə yüksəldilər.» (Nəsai, «Səhv», 55)

3. Qiyamətdə Rəsulullah (s.ə.s.) onun yanında olar.

Rəsulullah (s.ə.s.) buyurur:

«Qiyamət günündə insanların mənə ən yaxın olanları mənim üçün ən çox salət və salam söyləyənlərdir.» (Tirmizi, «Vitr», 21)

Salat və salam söyləmək Həzrət Peyğəmbərin ruhaniyyəti ilə əlaqə yaratmağı və Onun nurundan istifadə etməyi təmin edir. Bu salavatların müəfəti isə qulun Həzrət Peyğəmbərə olan məhəbbəti və səmimiyyəti ölçüsündədir. Ayəti-kərimədə belə buyurulur: «Həqiqətən, Allah və Onun mələkləri peyğəmbərə salavat deyirlər (xeyir-dua verirlər). Ey iman gətirənlər! Siz də ona salavat deyib layiqincə salamlayın!» (əl-Əhzab, 33/56)

4. Rəsulullah (s.ə.s.) ona salət oxuyana cavab verir.

Rəsulullah (s.ə.s.) belə buyurur:

«Salam verən şəxsin salamına cavab vermək üçün Allah ruhumu mənə qaytarar» (Əbu Davud, «Mənasiq», 96).

5. Hər salət söyləyənin adı Peyğəmbərə (s.ə.s.) deyilir:

Rəsulullah (s.ə.s.) buyurur:

«Yer üzündə Allahın səyyah mələkləri var. Onlar ümmətimin salamını dərhal mənə çatdırır» (Nəsai, «Səhv», 46).

6. Salət və salam oxuyan şəxs Allah və Rəsulunun məhəbbətini başqa sevgilərdən üstün tutduğu üçün, Onun əxlaqı ilə tərbiyə olunaraq dərəcəsi yüksəlir, pis əxlaqdan xilas olur, fəzilətə qovuşur.

7. Həzrət Məhəmmədin (s.ə.s.) ona olan sevgisi artdığı kimi, onun da Peyğəmbərimizə (s.ə.s.) olan məhəbbəti davam edir və hər zaman artır.

8. Uca Allahın, Rəsulullah (s.ə.s.) ilə bizə ehsan etdiyi lütfələr saysız-hesabsız olduğuna baxmayaraq, salət və salam ilə Peyğəmbərimizin (s.ə.s.) üzərimizdəki haqqını çox az da olsa, ödəməyə çalışmış oluruq.

9. Uca Allahın rəhmətinin üzərimizə enməsinə yol açır.

Rəsulullah (s.ə.s.) belə buyurur:

«Kim mənim üçün bir dəfə salət və salam söyləsə, buna görə uca Allah da ona on misli mərhəmət edir» (Müslim, «Salət», 70).

10. Unudulan sözün xatırlanmasına səbəb olar.

11. Duaların qəbuluna yol açar.

Rəsulullah (s.ə.s.) namazdan sonra Allaha həmd etmədən və Peyğəmbərə salət və salam demədən dua edən bir adam gördü. Peyğəmbər (s.ə.s.) belə buyurdu:

«Bu adam tələsdi». Sonra o adamı yanına çağırdı və belə dedi: «Biriniz dua edəcəyiniz zaman öncə uca Allaha həmd və səna etsin, sonra mənə salət və salam söyləsin. Bundan sonra da istədiyi şəkildə dua etsin» (Tirmizi, «Dəavat», 64).

12. İlahi təmbehə məruz qalmaqdan qorunur:

Rəsulullah (s.ə.s.) buyurur:

«Yanında adım zikr olunduğu halda mənə salavat söyləməyənin burnu sürtülün» (Tirmizi, «Dəavat», 100).

13. Uca Allah Onun Peyğəmbərinə salət söyləyən bəndəsinin işlərində ona yardım edir, onun həm dünya, həm də axirət kədərini yox edir.

Salət və salam söyləmək Həzrət Peyğəmbərin ruhaniyyəti ilə əlaqə yaratmağı və Onun nurundan istifadə etməyi təmin edir. Bu salavatların müəfəti isə qulun Həzrət Peyğəmbərə olan məhəbbəti və səmimiyyəti ölçüsündədir.

Ey Rəsul, ey Nəbi, sonsuz salət və salam sənə olsun!..

Ey Rəsulullah! Sənin şəfaət və mərhəmətinə möhtacam!..

KÖNÜL SƏDƏFİNDƏN İNCİLƏR.

Bilənlər və bilməyənlər

Ayəti kərimədə "...Bilənlərlə bilməyənlər bir olarmı?.." (əz-Zümr, 9) buyrulur.

Qurani-Kərimdən və hədisi-şəriflərdən öyrəndiyimiz kimi, əsasən, bilən insanın xüsusiyyətləri bunlardır:

Bilən, məxluqatın və mülkün həqiqi sahibini tanıyır, Yaradandan ötrü yaradılanlara qarşı sonsuz bir şəfqət və mərhəmət qucağı olur.

Bilən, bağışlayar; səbr edər, sevr.

Bilən, incitməz, inciməz. Onun lisanı, rəhmət saçar.

Bilən, dünya ilə axirət, yəni qul rızası ilə Haqq rızası arasında seçim etmək məcburiyyətində qalarkən, Haqq rızasına üstünlük verir.

Bilən, ayaqüstə ikən, oturarkən, yanı üstə uzanarkən, yəni hər zaman "Bir" olan Rəbbi ilə bərabər olmağa çalışar. (Ali İmran, 191)

Bilən, kainatdakı ilahi qüdrət qarşısında daima təfəkkür edər. Nəzakətli, diqqətli və gülərlü olması onun xarakterinə çevrilər.

Bilən, könül insanıdır.

Bilən, hər yerdə və hər əhvalda hüsur və səadəti tapar.

Bilən, özünü toplumdan məsul hesab edər.

Bilən, vətənin, millətin, bayrağın əmanət olduğunu dərk edər. Çünki, iman, namus, malın, canın mühafizəsi; vətən və millətin mühafizəsi ilə olar.

Bilən, "nəfsin əsarəti"ndən qurtulmaq üçün ruhani bir həyat yaşamağa çalışar.

Bilən, fani dünyanın aldadıcı oyunları ilə məşğul olmaqdan qurtulmuşdur. Özünə məxsus mülkiyyəti də qəlbindən kənarda saxlayar.

Bilən, qəlbinin kassa olmasından, şöhrət və şəhvetin şərrindən qurtulandır.

Bilən, şəhvət, sərvət və şöhrətin çağırışlarına qarşı "maazallah" (Allaha sığıniram)

(Yusif, 23) deyə biləcək qəlbə sahibdir.

Bilən, ilahi elmin əzəməti qarşısında özünün heçliyini dərk edər.

Bilən, bilmədiyini biləndir.

Bilən, axmaqlığı uzaqlaşdıraraq nəyi bilməsi gərəkdinin şüuru içərisindədir.

Bilən, iman meyvəsi olan mərhəmət, xidmət və təvəzökarlıqdan həzz alır.

Bilən, kainatdakı ilahi sənət möcüzələrinin cazibəsinə heyran olar. O, cahilin dilindən anlayar.

Bilən, ağıl və qəlb hissiyatının ahəngi içindədir.

Bilən, iman, eşq və vəcdinin həyəcanı içindədir.

Bilən, irfanla nəsilblənər.

Bilən, Rəbbini qəlbində tanıyıb, hər şeyi bilər. Onu bilməyən heç nəyi bilməz.

Bax, əsas təhsil də bunları bilməkdir.

"Bilməyənlər" in məlum xüsusiyyətləri bunlardır:

1. Küfr və nankorluq.

2. Yalnız çətinliyə düşdüyü zaman Allahla yalvarmaq, işləri düzəldikdən sonra qulluq və yalvarışı tərk etmək.

3. Nəfsani arzulara ram olaraq insanları Allahın yolundan çevirmək üçün Ona şerik qoşmaq. Belə ki, ayəti-kərimədə:

"Nəfsinin istəyini ilahiləşdirən kimsəni gördünmü?" (əl-Furqan, 43) buyrulur.

Cənabı Haqq hər birimizi gerçək bilənlərdən eylesin. Amin.

İNSANLIĞIN ÖNDƏRİ

Ey Rəsulum, de ki: “Ey insanlar, əgər Allahı sevirsinizsə, mənə tabe olun ki, Allah da sizi sevsin və günahlarınızı bağışlasın” (Ali İmran surəsi).

Allah Təala insanoğlunu yoxdan var edərkən, onu sahibsiz, rəhbərsiz və başboş yaşatmamışdır. Axirət dünyasından qabaqki bu dünya həyatında doğrunu, yalnışı, haqqı, həqiqəti anlatmaq və bu ülvî prinsiplərlə yaşamaqdan ötrü elçi olaraq Peyğəmbərlər göndərmişdir. Müqəddəs kitabımız Qurani-Kərimdə adları keçən bu elçilər vasitəsi ilə yaratdığı qullarına ilahi mesajlar vermişdir.

Onu müqəddəs Quran ilə dəstəklədi və insanlığa tanıtdı. Hətta İlahi kitabda onu təriflədi, ucaltdı. Rəsulullah haqqında belə buyurdu:

“Şübhəsiz, sən böyük bir əxlaq üzrindəsen” (əl-Qələm, 4). Aləmləri nizamlı idarə edən, Allah öz elçisini belə tərif etdi. Həqiqətən, Hz. Peyğəmbərin gətirdiyi din orijinal və pozulmamış halı

ilə Quranda, söz və davranışlar da hədis qaynaqlarında mövcuddur. Əsirlərdir günümüzdə qədər gəlib çatmış hədislərdə əxlaq, mənəviyyat, iqtisad, siyasət, fərdi və ictimai bütün mövzular insan mənafeyi üçün keçərlidir. Hz. Peyğəmbər (s.ə.s.) Uca Allahın dinini təbliğ edərkən, əvvəlcə Ona inananları qardaş elan etdi. Beləcə insanlar İslamdan əvvəl məhrum olduqları birlik və bərabərliyi, bir-birlərini sevməyi, bir-birlərinə yardımçı olmağı Rəsulullahın rəhbərliyində tapdılar. Ayə və hədislər işığında İslam dininin qardaşlıq, sevgi, mərhəmət və hörmət dini olduğunu gördülər.

Ən gözəl nümunə olan Hz. Peyğəmbərin həyatı Qurandır. Hz. Peyğəmbər (s.ə.s.) şəfqət, mərhəmət, səbir və vəfada bir nümunədir. Hətta Hz. Peyğəmbərin (s.ə.s.) mərhəmət və xoş münasibəti sadəcə insanlarla tamamlanmırdı. Belə ki, Peyğəmbərimizin heyvan və hətta əşyaya xoş münasibət və mərhəmətlə dav-

ranılması lazım gəldiyinə dair bir çox əmr, tövsiyələri vardır. Məsələn, "Haqsız yerə bir sərçəni öldürəndən, Allah Təala qiyamət günü hesab soracaqdır" buyurur. Bu sualı Ondan soruşduqda: "Quşun haqqının, normal bir şəkildə kəsilməsi və yeyilməsi olduğunu açıqlayır".

Rəsulullahın üzü daima gülərdi. Uca-dan güldüyü əsla görülməmişdir. Səhabələr-dən Haris b. Hazim Rəsulullah (s.ə.s.)-dən daha gülərlü birini görmədiyini söyləmişdir. Güllü Peyğəmbərimizin xanımları, Peyğəmbərimizin (s.ə.s.) on-lara qarşı şəfqətinin bir an belə azalmadı-ğını, nur üzündən təbəssümünün heç vaxt əksik olmadığını bildirmişlər. Pey-ğəmbərimizin ailə içindəki problemləri son dərəcə incə bir üslubda yoluna qoy-ması hər bir müsəlman ailəsinə nümunə-dir.

Hz. Peyğəmbərimiz (s.ə.s.) bir gün qızı Hz. Fatimənin evinə gəlmişdir. Hz. Əlini evdə görmədikdə:

"Əmin oğlu haradadır?" deyə soruşdu. Hz. Fatimə anamız:

"Aramızda bir narazılıq oldu. Ona görə mənə hirsələndi və çıxıb getdi", dedi.

Rəsulullah (s.ə.s.) səhabələrdən birinə onun harda olduğunu öyrənməsini əmr etdi.

Səhabə: "Məsciddə yatır!" deyə xəbər verincə, gedib ona, "Qalx, ey Əbu Turab, qalx, ey Əbu Turab (yəni, ey torpaqlı!), deyə səslənmişdir.

Onun bu xoş, qəlbə fərəh verən xitabı problemi rahatca nizama qoymuşdur. Sonralar Hz. Əlinin ən çox sevdiyi adı Əbu Turab olmuşdur. Peyğəmbərimiz (s.ə.s.) həyatında vəfa çox mühüm yer tutur. Rəsulullah ailə həyatında vəfa nümunəsi olaraq unudulmaz izlər buraxmışdır. Məsələn, ilk xanımı Hz. Xədicə anamızın

sevgi, hörmət və fədakarlığını əsla unutmamış, onu hər fürsətdə hörmətlə yad etmişdir. Hz. Aişə anamız bəzən Ona "sanki dünyada Xədicədən başqa qadın yox!" deyərdi. Bütöv bir əxlaqı tamamlamaq üçün göndərilən uca şəxsiyyətin davranışları hər bir müsəlmanın ibrət nümunəsi sayılmalıdır.

Əvvəlin və axırın seyyidi Məhəmməd (s.ə.s.)in qüsursuz ibadət həyatı hər bir müsəlman üçün ən böyük yoldur. Rəsulullah fərz namazlarını məsciddə, nafilə namazlarını evdə qıldadı. Buradan açıqca dərk etməliyik ki, müsəlmanın evi, içində ibadət edilən, Quran oxunan və Allah Təalanın zikr edildiyi bir evdir.

Əvvəlin və axırın seyyidi Məhəmməd (s.ə.s.)in qüsursuz ibadət həyatı hər bir müsəlman üçün ən böyük yoldur.

Ən gözəl nümunə olan Hz. Peyğəmbərin həyatı Qurandır. Hz. Peyğəmbər (s.ə.s.) şəfqət, mərhəmət, səbir və vəfada bir nümunədir.

Yaradılmışların ən üstünü və şərəfli olan, açılan hər bir gülün səbəbkarı Hz. Mustafanın nümunəvi həyatını anlayaraq, dərk edərək, Ona və Əhli beytinə olan sevgimizlə Uca Yaradana qovuşmaq mümkündür. Kövsərin sahibi, möminlərin şəfaətçisi canımızın fəda olduğu, O böyük öndərin ibadət və itaət dolu həyatı axirətimizə gedən yolda bizə nur saçan işıqdır. Ölkəmizdə dinimizin gətirdiyi prinsiplərin düzgün bir şəkildə təbliğ olunması, din, dövlət münasibətlərində, vətənpərvərlik hisslərinin cəmiyyətə aşılanması, müsəlman kimliyimizdə Hz. Məhəmməd (s.ə.s.)in nurunun millətimizin işığı olmasını Uca Yaradandan diləyirəm. Amin!

ONA SONSUZ MÖHTACIQ!..

Yaxşı bir rəssam çəkdiyi rəsmlərin gözəlliyindən, yaxşı bir şair sözləri işlətmək bacarığından anlaşılar. Belə ki, bir müəllimin uğuru yetişdirdiyi tələbəsindən, bir dülgərin uğuru işə hazırladığı əşyalardan bəlli olar. Yəni bir kimsənin ustalığı əsərinə baxaraq bilinər. Kainatdakı ən böyük sənət möcüzəsi olan insanın yaradılışındakı mükəmməlliyə baxarkən, onu Yaradanın böyüklüyünü, qüdrətini və əzəmətini heyrətlə müşahidə edirik. Rəbbimiz insanı elə mükəmməl bir surətdə yaratmışdır ki, ən kiçik bir üzvün işləməsindəki ahəng və uyğunluq belə Onun ucalığını idrak etməyə kifayət edər. Bu qədər dəqiq, həm də bir-birinə uyğun olaraq yaratmaq ancaq bütün nöqsanlardan uzaq olan Allah Təalaya məxsus ola bilər. Rəbbimiz ayəti-kərimədə **“Biz insanı ən gözəl şəkildə yaratdıq”,** (*Tin surəsi, 4*) buyuraraq həqiqəti bir daha vurğulayır.

İnsan maddi və mənəvi olaraq mükəmməl bir şəkildə yaradılmışdır. Həyatımızda olan və bizim adi bir şey kimi qəbul etdiyimiz elə çox lütf var ki, bunlardan bir dənəsi belə əksik olsa ratçılığımız pozular. Halbuki, insan, bunu heç fərq etmədən yaşayır. Əlimizdə kiçik bir kəsik olsa bütün canımız oradadır ya da, məsələn, dişimiz ağrısı gecələr yuxusuz qalar, əhvalımız

pisləşər. Bax, o zaman anlayırıq ki, bizi mükəmməl yaradan Allahdır.

İnsanoğlunun başından ayağına qədər bütün orqanları, yaradılıqları andan etibarən onlara verilən vəzifəni yerinə yetirirlər. Heç birimiz ürəyimizə döyünməsi üçün yardım etmirik, hətta qəlbin atışını fərq belə etmərik. Yeməkdən sonra heç kim mədəsinə, həzmə başlaması üçün xəbər göndərmir. Çox qısa saniyələrdə gözü-müzdən beynimizə tərs olaraq gedən görünüşlər beyində düzəlir, təsdiqlənir və biz görmüş oluruq. Bu baxdığımız hər bir şey üçün ayrıca baş verir və biz bunun xüsusiyyətlərini heç bilmirik. Gülümsəyərəkən üzümüzə işləyən əzələlərimizdən xəbərimiz yoxdur. Burada bir qismini sadaladığımız bu vəzifələrin birini belə insanın işlətdiyi yüzlərcə fabrik bir yerə yığılsa edə bilərmə? Şübhəsiz, bu acizliyi ən yaxşı anlayanlar bu lütfərin bəzilərinə məhrum olanlardır. Başqa cür mümkün olsaydı əgər, heç kim bir orqan köçürülməsi üçün illərlə gözləməzdi.

Yaxşı, əsas etibarilə bir yağ təbəqəsi olan gözü-müz bütün rəngləri necə ayırd edə bilir? Bir ət parçası olan dilimiz qidaların turş, acı, şirin, ya da duzlu olduğunu necə hiss edə bilir? Qulaqlarımız müəyyən məsafələr arasındakı səsləri qəbul etməli olduqlarını necə müəyyənləşdirə bilir? Hər

şeyə gücü yetən Rəbbimiz bizlərə; heç bir qarşılıq ödəmədən sayə bilməyəcəyimiz qədər lütfələr bəxş etmişdir. Bunun qarşılığında isə **“Mən cinləri və insanları ancaq mənə qulluq etsinlər deyə yaratdım”** (*Zariyat surəsi, 56*), buyuraraq bizdən ibadət və qulluq gözləyir. **“...Əgər şükür edərsəniz, əlbəttə, sizə (nemətimi) artıracam və əgər nankorluq edərsəniz heç şübhəsiz, əzabım çox şiddətlidir...”** (*İbrahim surəsi, 7*) buyuraraq şükür etməyimizi, nankorluq edərək qəzəbini cəlb etməməyimizi istəyir.

Halbuki, bu böyük kainatda milyonlarla qalaktika içərisində, milyardlarla ulduz və planetdən biri olan Dünyada, milyardlarla insandan biri olan insan, bütün acizliyinə və zəifliyinə baxmayaraq Rəbbinə qarşı nankor ola bilir, kibirlənir, kobudlaşır və başqalarını özündən aşağıda görür. Bu qədər neməti ona kimin verdiyini unudur. İnsan əslini, haradan gəldiyini, haraya gedəcəyini unudur. İnfitar surəsinin 6-8-ci ayələrində **"Ey insan! Səni Kərim olan Rəbbinə qarşı aldadan nədir? O Rəbbin ki, səni (yoxdan) yaratdı, düzəldib qaydaya saldı. Sənə Özü istədiyi surətdə biçim verdi"**, buyrularaq insanın bu qəflətinə diqqət çəkilir.

Halbuki, biz Allah izin verməsə bir barmağımızı belə tərpedə bilmərik. Aldığımız bir nəfəsi verə bilmək üçün belə Ona möhtacıq. Qəflətimizin acizlik hissimizə qalib gəldiyi axır zamanda, bu ayələri tez-tez oxumalı və verən kim, alan kim, möhtac olan kim, comərd kim, nəfsimizə xatırlatmalıyıq: **“Ey insanlar! Allaha möhtac olan sizsiniz. Zəngin və öyünməyə layiq olan Odur. Allah istərsə sizi yox edər və yerinizə yeni bir xalq gətirər. Bu da Allah üçün çətin bir şey deyildir”** (*Fatir surəsi, 15-17*).

Biz Ona sonsuz möhtacıq..

Sonsuz şükür borcluyuq...

Xatırladan Allaha həmd olsun..

FƏDAKARLIQ VƏ NƏTİCƏSİ

Nəbiyyi-Əkrəm (s.ə.s) belə buyurur:

“İki nəfər birlikdə səhra ilə yol gəzdirdilər. Biri abid idi, digərininsə bəzi zülmələri vardı. Abid yolda çox susadı və nəhayət taqətdən düşdü. Yoldaşı yerdə uzanan abidə baxırdı. Yanındakı bir qabda bir az su vardı. Öz-özünə:

-Vallahi, mənim yanımda su olduğu halda bu əməlisaleh adam susuzluqdan vəfat etsə, bundan sonra Allahdan gələn heç bir xeyrə nail ola bilmərəm. Amma suyumu ona içirtsəm, özüm öləcəyəm.” –dedi. Sonra Allaha təvəkkül edib ürəkləndi. Suyun bir azını abidin üstünə səpdi, qalanını da ona içirtti. Abid ayağa qalxdı və birlikdə səhranı keçdilər.

Bəzi zülmələr işləmiş adam qiyamət günü hesaba çəkilir və cəhənnəmə atılması əmr olunur. Mələklər onu götürüb aparırlar. Yolda abidi görür:

- Ey filankəs, məni tanımadınmı? –deyə ondan soruşur. Abid:

- Sən kimsən?

- Yadındadır, filan vaxt səhrada gəderkən sən susamışdın, mən öz suyumu sənə verdim.

Abid:

- Bəli, tanıdım, -dedikdən sonra üzünü mələklərə tutub:

- Dayanın, -deyir. Sonra yanlarına gəlib Əziz və Cəlil olan Rəbbinə:

- Ya Rəbb, onun mənə etdiyi yaxşılığı, məni özünə tərcih etdiyini yaxşı bilirsen. Ya Rəbb, onu mənə bağışla. –deyə yalvarır.

Allah-Təala: “Onu sənə bağışladım.” –deyir, o da gəlib qardaşının əlindən tutaraq onu cənnətə aparır. (Hey səmi, III, 132)

1 APREL NƏ GÜNÜDÜR, DOĞRULUQ, YOXSA YALAN?

1564-cü ildə Fransa kralı IX Çarles, il başlanğıcının yanvar ayının birinci günü olması barədə qərar verdi. Bundan əvvəl Fransada yeni ili 1 apreldə qeyd edirdilər. O zamanki rabitə şərtlərində IX Çarlesin bu qərarı ölkədə çox da yayılmadı. Məsələdən xəbərdar olanlar isə protest məqsədilə köhnə adətlərinə davam etdilər. 1 apreldə şənliklər keçirtdilər. Digərləri isə onları aprel axmaqları kimi qəbul etdilər. 1 aprele bütün axmaqların günü adını verdilər. Bu gündə mühafizəkarlara sürpriz hədiyyələr verdilər, təşkil olunmamış qonaqlıqlara dəvət etdilər, gerçək olmayan xəbərlər yaydılar. Uzun illər sonra yanvarın ilk ay olmasına öyrəşdilər və 1 aprel gününü mədəniyyətlərinin bir parçası kimi görərək davam etdirdilər. Oradan da bütün dünyaya yayıldı.

Bəzilərimiz fikirləşir ki, bu, çox pis gündür. Milləti aldadırlar. İnsanlara bir anlıq da olsa, əziyyət verirlər. Amma bə-

zilərimiz də bunun çox gözəl gün olduğunu və əyləncə, yumor hissəsinin yüksəlməsi məqsədilə edildiyinə görə bəyənir. Amma gəlin bir də bu tərəfinə diqqət edək. 364-365 günün yalnız bir gününü insanlar aldadıldığının fərqi varır. Və ya özü hiss etməsə belə, bir müddətdən sonra onu aldadan insan ona gerçəyi açıqlayır. Həm də bu bir ildə bir günü çıxmaq şərti ilə əgər həmin insan aldadıldığının fərqi varmısa da, ona aldadıldığı barədə heç bir məlumat verilmir. Amma ən azından 1 aprel günündə onu aldadan şəxs ona aldatdığını deyir. Bu səbəbdən də 1 aprel - "doğruluq" günüdür desək daha məqsədəuyğun olar. Həm də pis-yaxşı artıq hamının arasında bu gün yayıldığına görə hər bir insan bu günün "aldatma və gülünc" günü olduğunu bilir. Amma digər günlər "aldatma" günü elan olunmadığına görə, buna fikir vermirik. Amma bəlkə belə ifadə olunsada daha ağlabatan olar. "1 aprel – doğruluq günüdür".

Amma bir məsələyə cavab tapa bilmədim. O da bundan ibarətdir ki, bu gözəl iş olsa idi niyə İslam Peyğəmbəri (s.ə.s.) buyurub: *"Zarafatla belə yalan danışmaq olmaz"*.

Bax, bu barədə fikirləşməyə dəyməzmi?!

Bir dəfə Peyğəmbərimizdən (s.ə.s.) soruşurlar:

"- Mömin qorxaq ola bilərmi?"

Peyğəmbərimiz (s.ə.s.):

"- Bəli" deyər cavab verir.

“- Mömin paxıl ola bilərmi?”

Peyğəmbərimiz (s.ə.s.):

“- Bəli” deyər cavab verir.

“- Mömin yalançı ola bilərmi?”

Peyğəmbərimiz (s.ə.s.):

“- Xeyr” deyər cavab verir.

Peyğəmbərimiz (s.ə.s.) o səhabənin suallarına cavab verərkən, ümmətinə böyük və çox vacib bir məlumatı çatdırmaq istəyib. Əlbəttə, müsəlman, mömin bəndəyə nə qorxaq olmaq, nə paxıl olmaq, nə də bunun kimi bəyənilməyən xüsusiyyətlərə sahib olmaq yaraşmaz. Həm Peyğəmbərimiz də (s.ə.s.) möminin paxıl və ya qorxaq olmasını istəməyib, burada sadəcə əsas məsələ, insanda ola biləcək bəyənilməyən əxlaqi xüsusiyyətlərin müqayisəsi vurğulanıb. Yəni mömin kəs mal-dövləti, pul-paranı o qədər sevər bilər ki, həddini aşaraq paxıllıq edə bilər. Bir çox hallarda həyatda qorxduğu şeylər də ola bilər. Ola bilsin bu, onun imanının zəifliyindəndir. Amma mömin bəndə yalan danışa bilməz, yalan danışmamalı, yalançı olmamalıdır. İkisindən biri olmalıdır, ya mömin olmalıdır, ya da yalançı.

Yalan danışmaq bütün millətlərdə, hər yerdə və hər ölkədə pis xüsusiyyət kimi tanınır. Özünə və ətrafındakılara hörmət edən şəxs heç bir zaman yalanı qəbul edə bilməz.

Bu mövzumuzda biz yalan danışmaq və onun pis nəticələri haqqında müfəssəl olaraq yazmaq niyyətində deyilik. Yalan danışmaq mövzusu çox uzun mövzudur. Sadəcə xatırlatmaq istədik ki, müsəlman ölkələrində də - çox təəssüf - “yalan danışmaq günü” nü qeyd etmək kimi pis bir adət yayılmışdır. İnsanlar bundan xoşlanırlar. Kimsə etiraz etsə belə inciyirlər və hətə həmin insanı axmaq da sayırlar.

İldə bir dəfə yalan danışmaq, xoş zarafat

*Bizə ən gözəl nümunə və örnək,
Peyğəmbərimiz Hz. Məhəmməddir.
Zarafat etsə belə yalan danışmazdı.
Onun xüsusiyyətlərini, sünnətini,
gözəl əxlaqını davam etdirmək
yerinə, mənasız adətləri davam
etdirmək müsəlman şəxsə ar
deyilmi?*

kimi yola verməkdə nə qəbahət var ki?! Bəli, belə bir sualı bizə də verə bilərlər və ya şeytan bunu bizim də içimizə sala bilər. Peyğəmbərimiz (s.ə.s.) öz hədislərindən birində bizə bildirmişdir: “...Bəndə o qədər yalan danışar ki, sonunda Allah qatında yalançılar sırasına yazılar”. (Müslim, Birr və Sila, 29)

Bir də siz münafiqin əsas xüsusiyyətlərini bilirsinizmi?! Peyğəmbərimizdən (s.ə.s.) rəvayət olunan hədisi xatırlayaq: “Münafiqin üç xisləti vardır (üç şeydən tanınar). Danışdısa yalan deyər, vəd etdisə sözünü tutmaz, əmanətə xəyanət edər”. (Buxari, İman, 24)

Sonunda bir şeyi qeyd edək ki, kimlərdənsə, hansısa millətlərdənsə bizə gəlib çatan bu “1 aprel-aldatma” gününü qeyd etmək artıq adət şəklini alıbdir. Nədənsə bu gün gələndə bəzi insanlar çox sevinirlər. Bu adəti heç tərək edə bilməyənlər, daim adət-ənənəyə uyğun hər il maksimum sayda adam aldatmağı xoşlayanlar, buna səy göstərənlər var. Onlar bəlkə də bilmirlər bu adət kimdən, haradan və necə gəlib, amma bu xüsusiyyəti heç unutmurlar.

Bizə ən gözəl nümunə və örnək, Peyğəmbərimiz Hz. Məhəmməddir. Zarafat etsə belə yalan danışmazdı. Onun xüsusiyyətlərini, sünnətini, gözəl əxlaqını davam etdirmək yerinə, mənasız adətləri davam etdirmək müsəlman şəxsə ar deyilmi?

SEVGİDƏ ALDADAN OLMAYAQ

Monqolustanlı bir qızla tanış oldum. Gözləri çəkilmiş, yanaqları qırmızı (Monqolustanda yaşayanlar çox ət yedikləri üçün kapilyar damarları diqqətə çarpan olur və ona görə o bölgənin insanların qırmızı yanaqlı olduğu deyilir. Təxminən bir ailə yalnız bir qış mövsümündə bir at və iyirmi beş qoyun yeyir), boynu bükük, tək gözən, tək oturan, üzündə həmişə hüznü bir təbəssüm olan gənc bir qız.

Gözəl bir söz vardır: "Dərd gələrkən bütün qohumlarıyla birlikdə gəlir". Bu gənc qıza da dərd gələrkən nəinki qohumlarını, həm də dostlarını da gətirmişdi. Anasını, üzünü xatırlaya bilməyəcək qədər kiçik yaşda itirmiş və ailədə itilib-qaxılan, qapazaltı birinə çevrilmişdi. Sevgisiz böyüyən bədən az qala hər xəstəliyə xüsusi dəvətnamə göndərmişdi.

Az qala dünyada sevginin olduğunu unudan bu gənc quluna, Vədud (sevən və sevgini ürəklərə yerləşdirən) olan Allah mərhəmətiylə yetişib, gənc qızın ürəyində küllənən sevginin ortaya çıxıb alovlanması üçün yolunu Qazaxıstanın sevgi yuvası halına gələn Çimkənt Mədrəsəsinə salmışdı.

Gəldiyi zaman çox ürkək, kimsəyə etibarlı olmayan, tək, kənarda, küncdə gözən, gözdən uzaq biri idi. Buna görə də dərslərində çox müvəffəqiyyətsiz idi. Bir tərəfdən də heç bitməyən imtahanı, xəstəliklərlə mübarizə edirdi.

Mənim də bu ölkədə və mədrəsədə ilk illərim idi. İlk müəllimliyin verdiyi həyəcanla əlimə keçən təhsil kitablarını belə demək olarsa oxuyub qavrayırdım. Məqsədim təhsil kitablarındakı kimi idealist bir müəllim ola bilmək idi. Təəssüf ki, bu

qızcıgaz da özünü idealist müəllim kimi aparan naşı müəllimin şagirdi idi. Nə qədər bildirməməyə çalışsam da içimdə bu tənbel qıza hirsələnir və bunu içimdə gizləyib hiss etdirməməyə çalışırdım. Bir gün bu qız, bu xoş münasibətə güvənərək yanıma gəldi və bir az zəif də olsa türk dilində mənə həyat hekayəsini danışdı. Bu qıza can yandırdığım üçün "sən mənim üçün qiymətli sənə bütün ürəyimlə inanıram, səndə digərləri kimi müvəffəqiyyətli ola bilərsən" dediyim zaman, gözləri parladı və "bu günə qədər mənə güvənən ilk adam siz oldunuz, müəllimim!" dediyində saxta güvən təlqinində olduğum üçün içdən içə özümü qınayıb, bir az da utandım. Çünki bacaracağına inanaraq bu sözü söyləməmişdim. Bir ay keçdi bu qız cəmiyyətə qarışmışdı və imtahan etdiyimdə kitabın harasından soruşsam dərhal cavabını verirdi. Bu hala özüm də inana bilmirdim. Sevginin saxta olanı bunu bacarırsa, gerçək sevgi nələri bacarmaz ki dedim. Və bir müddət də olsa təhsil kitablarına ara verib şagirdlərimin içinə qarışaraq və gerçək sevgini təcrübə edərək idealist müəllim olmağa qərar verdim.

Buna bənzər bir hadisə də Mədrəsənin kişilər olan hissəsində yaşanmışdı. İzin-dən gələn müəllim qarşısında gedən şagirdi çox sevdiyi şagirdi zənn edib, əlini şagirdin çiyninə qoyub, "bavırım (qardaşım) necəsən? Sənin üçün darıxmışdım" deyərkən birdə baxıb ki, dərsləri yaxşı oxumayan, müəllimin çox da razı olmadığı başqa bir şagirdiymiş, amma yenə də hiss etdirmədən əli çiynində söhbətə davam etmiş və o il, o şagird saxta sevgi nümayişində olan müəllimin ən yaxşı şagirdi olmuşdu.

Əslində, ideal bir müəllim, ideal bir ana, ideal bir ata, ideal bir dost və s. ola bilmək üçün təhsil kitablarını əzbərləməyə

Sevginin təhsildəki yeri çox böyükdür. Sevgisiz verilən təhsil eynilə kompyuter yaddaşına yüklənən məlumat kimidir. Kiçik virus o məlumatı, o əməyi çökdürməyə yetər. Cəmiyyətdə zalım, qatil, oğru nə qədər insan varsa hamısının həyatına baxsaq, az qala 100%-ə yaxını sevgisiz böyüyən insanlar olduğunu görürük.

ehtiyac yoxdur. Aləmlərin Rəbbinin biz qullarını öyrətmək üçün göndərmiş olduğu kitabını bir dəfə belə mənasını düşünərək xətm etsək o bizə yetər. Allah Təala sevginin nələri bacardığını ayəti-kərimədə bizə belə bildirir:

"Yaxşılıqla pislik bir olmaz. Sən pisiyi ən gözəl bir şəkildə (sevgilə) dəyişdir. Bir də baxarsan ki, səninlə arasında düşmənlik olan kimsə sanki yaxın bir dost olmuşdur" (Fussilət 34).

Sevginin təhsildəki yeri çox böyükdür. Sevgisiz verilən təhsil eynilə kompyuter yaddaşına yüklənən məlumat kimidir. Kiçik virus o məlumatı, o əməyi çökdürməyə yetər. Cəmiyyətdə zalım, qatil, oğru nə qədər insan varsa hamısının həyatına baxsaq, az qala 100%-ə yaxını sevgisiz böyüyən insanlar olduğunu görürük. Bir körpə doğulduğu zaman nə qədər sevimli, nə qədər günahsızdır. Çoxumuz onları "cənnət qoxulum" deyərək əzizləyirik. Cənnət qoxulu əmanətlərə necə sahib çıxırıq, onlara necə bir həyat təqdim edirik ki, böyüyərkən bir anda başımıza bəla olurlar.

Vədud olan Rəbbim ürəklərimizə gerçək sevgini yerləşdirsin ki, virtual olan saxta sevgilərlə özümüzü və bizə güvənənləri aldadanlardan olmaıaq.

Amin!

SEVGİ

İnsan dünyaya gəlməmişdən əvvəl sevilər, sevildiği üçün də dünyaya gələr. Sevdigi insanlarla birgə olar, birlikdə yeyib-içər, gəzib-oyunayar və yavaş-yavaş böyüyər. Sonra o da sevir. Amma bəziləri sevsə də, sevilə də sevdiklərinin, əlindəki nemətlərin qədrini bilməzlər. Onlar hamıya qarşı qəddar olsalar da, mütləq onları da sevnələr vardır.

Sevgi Allahın insanların qəlbinə qoyduğu bir duyğudur. Çünki o duyğu Allahda da vardır. Allah bizləri sevir, bizim cənnətə girməyimizi istəyir. Bunun üçün də dini hökmləri yerinə yetirməyimizi tələb edir. Rəbbimin bizdən istəkləri yalnız bizim xeyrimizədir.

Bizə deyilən bir şeyi bəzən qorxu, bəzən də sevgi ilə yerinə yetiririk. Amma heç israr da etmirik. Məsələn: Bir müdir işçilərinə nəyisə əmr edir, işçi də işini yaxşı görmək üçün həmin deyilənə olduğu kimi riayət edir. Amma qarşılığı nə olur? Ancaq pul...

Bəs Allah bizə nəyi buyurur?

Allah bizdən göndərdiyi müqəddəs Qurani-Kərimdə yazılanları yalnız oxumağımızı yox, oxuduğumuz kimi də əməl etməyimizi istəyir. İmana, sünnəyə sarılmağımızı istəyir. Qurani-Kərimdə:

“İman gətirib yaxşı işlər görənləri isə, Biz (ağacları) altından çaylar axan cənnətlərə daxil edəcəyik. Allahın haqq olan vədi üzrə, onlar orada əbədi qalacaqlar. Allahdan daha doğru danışan kimdir?!” (Nisa, 122) deyilir. Lakin insan nəfsinə düşkün olduğu üçün puldan başqa heç nə görmür. Fikirləşmir ki, qazandığı pulla “cənnəti” ala bilməz. Yalnız dünyadakı ürəyi istədikləri bəzi şeyləri ala bilər.

Ömrü dolduran məhəbbət imtahanları, əslində, məcazi eşqlərin həqiqi eşqə çevrilməsinə qapı açmaq üçündür. Məhəbbət sahibləri bu istiqamətdə sona qədər yola davam edərlərsə, nəticədə Allaha qovuşarlar. İndi bəhs edilən mövzu dünyalıq olan fani sevgidən Allaha yönələn sevgidir. Bir də mənəvi sevgi

Biz Allah sevgisinə çatmaq üçün necə ki, zirvəyə çatmaq üçün pilləkənlərlə addımlayırıq, eləcə də Allah sevgisinə çatmaq üçün bu yolları keçməliyik. Heç nə birdən-birə olmadığı kimi Allahın sevgisinə də Onun Rəsulunu və sünnəsini sevrək nail ola bilərik.

vardır ki, insan bunu düşünsə özü tapa bilər. Məsələn, Allaha çatmaq yolları:

Biz Allah sevgisinə çatmaq üçün necə ki, zirvəyə çatmaq üçün pilləkənlərlə addımlayırıq, eləcə də Allah sevgisinə çatmaq üçün bu yolları keçməliyik. Heç nə birdən-birə olmadığı kimi Allahın sevgisinə də Onun Rəsulunu və sünnəsini sevərək nail ola bilərik. Elə möminin sevgidə fərqliliyi də hər şeydən əvvəl Peyğəmbərimizə (s.ə.s.) uymaq, onun sünnətini yaşamaqdır. Başqa sözlə sünnəti sevgiyə rəhbər qılmaqdır. Ayəti-kərimədə:

(Ya Rəsulum!) De: “Əgər siz Allahu sevirsinizsə, mənim ardımca gəlin ki, Allah da sizi sevsin və günahlarınızı bağışlasın. Allah bağışlayandır, mərhəmətlidir!” (Ali İmran, 31)

Bu mövzuda möhtərəm Osman Nuri Topbaşın belə bir sözü var:

“Hər bir salavatı-şərifə bizi Ona yaxınlaşdıran təlqindir, bizim üçün hər iki dünyada rəhmət və şəfaətçi olan bir Rəsuldur. Onun məhəbbət və iman mənbəyi olması Allahın əmridir. Kəlməyi-şəhadət də bunun təlqinidir”.

Ayəti-kərimədə:

“Həqiqətən, Allah və onun mələkləri Peyğəmbərə salavat göndərirlər (xeyir-dua verirlər). Ey iman edənlər! Siz də ona salavat göndərib (onun üçün salavat deyib) layiqincə salamlayın!” (Əhzab, 56)

Əvvəlcə Allahı sevmək, sonra Peyğəmbərləri, daha sonra fəniləri sevməliyik. Allahın sevdiklərini sevmək, Allahı sevdiniz üçün sevməkdir.

Söz söyləyərkən diqqətli olun!

Bir padşah yuxusunda dişinin öndən arxaya doğru töküldüyünü, yemək yeyə bilmədiyini görür. Narahat olan padşah, gördüyü yuxunu yozmaq üçün dərhal saraydakı yuxu yozanları hüzuruna çağırır. Yuxusunu danışdıqdan sonra yuxu yozana:

“-De görüm, bu yuxu xeyirdir, yoxsa şəhər? Nəyə işarədir?” deyər soruşdu. Yuxu yozan heç düşünmədən:

“-Padşahım, təəssüf ki, şəhərdir!” dedi. “Ömrünüz uzun olacaq, amma heyif ki, gözünüzün önündə bütün yaxınlarınız bir-bir ölüb, tək qaldığınızı görəcəksiniz”.

Yuxu yozanın bu sözləri, padşahın qəlbini titrətdi. Bir anlıq səssizliyin ardınca padşah hiddətlə qışqırdı:

“-Tez bunu zindana atın, fəlakət dəllalı nə imiş öyrənsin!”

Mühafizəçiləri, yuxu yozanı dərhal zindana atdılar.

Padşah, bu dəfə hüsurunda dayanan digər yuxu yozandan soruşur:

“-Sən də görək, yuxumun mənası nədir, xeyirdir, yoxsa şəhər?”

İkinci yuxu yozan bir müddət düşünür, sonra birdən asta-asta danışmağa başlayır:

“-Xeyirdir padşahım, xeyirdir!” deyir. “Bu yuxu, bütün yaxınlarınızdan çox yaşayacağını və daha uzun illər ölkənizi xeyir və səadətlə idarə edəcəyinizi göstərir”.

Bu xəbərə çox sevinən padşah, yuxu yozana iki kisə qızıl hədiyyə edir.

Baş verənlərə şahid olanlar isə, təəccüblə yuxu yozana bu sualı verirlər:

“-Əslində, sən və birinci yuxu yozan eyni şeyi söylədiniz. Nəyə görə padşah onu cəzalandırdığı halda, səni mükafatlandırdı?”

O isə cavab verdi:

“-Əlbəttə, eyni şeyi söylədik, amma bəzən, nə söylədiyindən daha çox necə söylədiyini və kimə söylədiyini daha mühim olur”.

Kiçik görünən böyük mikroblar

Mərhum Musa Topbaş tələbələrində yazmış olduğu məktublarındakı qiymətli nəsihətlərində mövzumuzla bağlı belə buyurur: “Bir möminin qəlb aləmi və kamalı davranışlarında görünür. Daim təvazökar olmaq, zamanın və məhdud nəfəslərin qiymətini bilib israf etməmək, haram və halala diqqət etmək və haminin kiçik gördüyü günahları daha böyük görməkdir. Çünki günahını kiçik görən Allah Təalanın əmrini kiçik görmüş olar”.

İstər böyük, istərsə də kiçik olsun bütün günahlar Allahın əmrinə qarşı çıxmaq mənasını daşdığı üçün Onun narazılığına və hətta qəzəbinə yol açar. Bu səbəbdən də zahidliyi ilə məşhur olan Bilal bin Sad: “Günahın kiçikliyinə deyil, kimə qarşı üsyan etdiyinə bax!” demişdir. (Əhməd, Zöhd, s. 460)

Digər tərəfdən günahlar Allah ilə bəndə arasında qalın bir pərdə kimi gərilərək Allahı tanımağa və haqqı ilə qulluq etməyə mane olar. Buna görə günahların böyükləri kimi, kiçikləri də insanın mənəviyyatı üçün böyük təhlükələr ehtiva edir. Bu səbəbdən də heç bir zaman günahları kiçik ya da əhəmiyyətsiz sayılmamalıdır. Günahlar insanı Allahın rızasından uzaqlaşdırıb əbədi düşmənimiz olan şeytanı məmnun edir. Hədəfinə çata bilmək üçün şeytanın etdiyi tək şey insanı dinindən uzaqlaşdırmaqdır. Bu səbəbdən Rəsulullah (s.ə.s.) vida xütbəsində ümmətini şeytana qarşı xəbərdar etdikdən sonra: “*Kiçik deyib əhəmiyyətsiz gördüyünüz əməllərdən çəkinməklə dininiz üzərində titrəyin!*” deyir. (Heysəmi, III, 267)

Peyğəmbərimiz günahları əhəmiyyətsiz görməməyin zəruriliyini belə açıqlamışdır: “Çünki onlar bir adamda cəmlənib, nəticədə, onu həlak edirlər”.

Mərhum Musa Topbaş tələbələrində yazmış olduğu məktublarındakı qiymətli nəsihətlərində mövzumuzla bağlı belə buyurur: “Bir möminin qəlb aləmi və kamalı davranışlarında görünür. Bu gözəlliklərin ən öndə gələnələrindən bir neçəsi belədir: Daim təvazökar olmaq, zamanın və məh-

dud nəfəslərin qiymətini bilib israf etməmək, Allahın bəndələrini sevib onlarla mübahisə etməmək, həmsöhbətləri ilə dini səviyyəsinə görə davranmaq, qəbahətləri örtən olmaq, haram və halala diqqət etmək və hamının kiçik gördüyü günahları daha böyük görməkdir. Çünki günahını kiçik görən Allah Təalanın əmrini kiçik görmüş olar”.

Hər günah qəlbə vurulan qara bir nöqtə kimidir. Sanki ağappaq bir kağız üzərinə düşən qara mürəkkəb kimi... İnsan günahdan əl çəkib tövbə edərsə, qəlbi təmizlənər. Tövbə etməyib günah etməyə davam edərsə, bu nöqtələr artaraq qəlbi tamamilə qaraldar. Bundan sonra qəlb solar, nuru sönər, bəsirəti qapanar, güzgünün paslanması və tərləməsi kimi üstü kirlə, ləkələrlə örtülər. Bir müddət sonra isə qatılaşıaraq xeyirin nə olduğunu bilməyən bir hala düşər. Bundan sonra ruha zəhər saçan ən böyük günahları da ağırlığını hiss etmədən icra edə bilər. Hz. Ömər Abduləzizin (r.a.) sözləri bu həqiqəti necə də gözəl ifadə edir: “Haramlar bir atəşdir. Ona ancaq ölənlər uzanar. Əgər haramlara əl uzadanlar diri olsaydılar, o atəşin ağrısını hiss edərdilər”. Deməli, böyük günahları edənlər kiçik günahların qəlblərini qaraltması nəticəsində bu hala əhəmiyyət vermədikləri üçün düşmüşlər. Əbu Turab ən-Nəxsəbi həzrətləri belə buyurur: “Qaralmış qəlbin üç əlaməti vardır:

1. İnsanın günahlardan ürpənməməsi
2. İtaət və ibadətlərin qəlbə ləzzət verməməsi
3. Nəsihətlərin təsir etməməsi”.

Günahların zərərlərindən bir neçəsini zikr edərək mövzumuzu yekunlaşdırıq.

Günahlar Allahın qəzəbini cəlb edərək savabların yox olmasına səbəb olur. Bu rəvayət nə qədər ibrətli və xəbərdaredicidir:

Hz. Səvbanın (r.a.) nəql etdiyinə görə Rəsulullah (s.ə.s.) belə buyurdu:

“Ümmətimdən bir qrup insanlar tanıyıram ki, qiyamət günü Tihamə dağları kimi ağappaq xeyirxah əməllərlə gələrlər. Allah Təala o savabları səpələnmiş toza çevirib heç yoxmuş kimi edər”.

Səvban (r.a.): “Ey Allahın Rəsulu! Onları bizə təsvir edin, vəziyyətlərini bildirin ki, bilməyərək biz də onlardan olmayaq” dedi. Bundan sonra Peyğəmbərimiz (s.ə.s.) bu izahatı verdi:

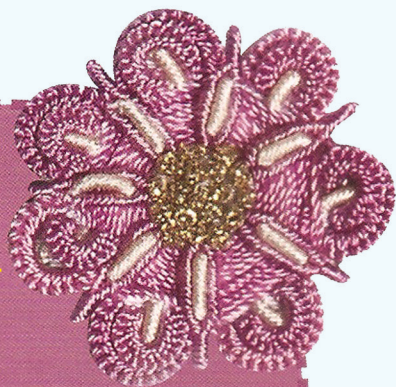
“Onlar sizin din qardaşlarınızdır. Sizin kimi insanlardır. Sizin kimi onlar da gecə ibadətindən nəsilərini alarlar. Ancaq təklidə Allahın qadağalarıyla baş-başa qalarkən o qadağaları pozarlar, əhəmiyyət verməzlər”. (İbn Macə, Zöhd, 29)

Günahlar, insanı mələklərin tövbə və istiğfarından, Peyğəmbərimizə yaxınlıqdan da məhrum edir.

Nəfsinə, yaxınlarına, cəmiyyətə yadlaşan günahkar tənha qalmağa məhkum olur!

Yeddi ləçəkli

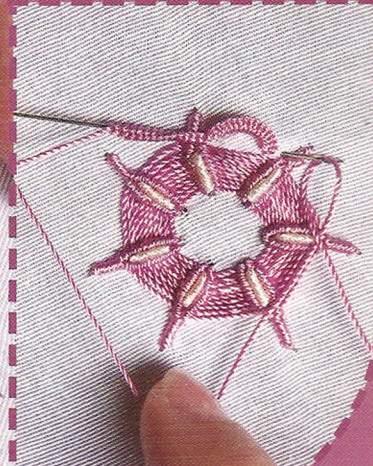
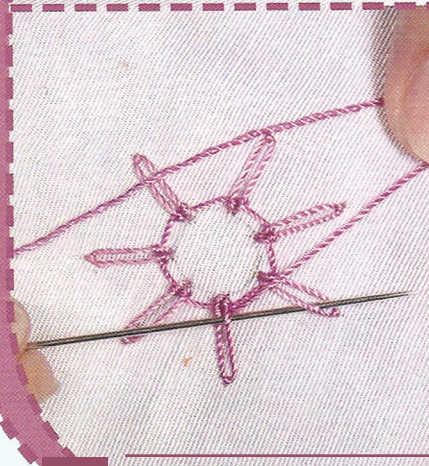
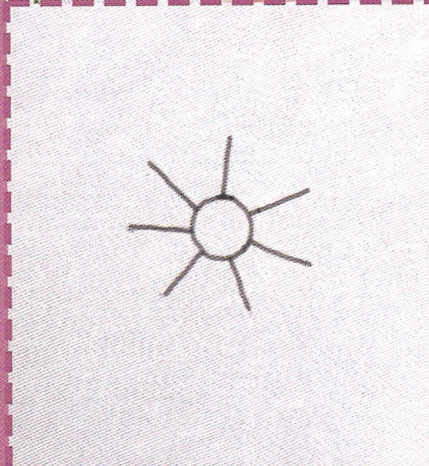

İstifadə edilən ləvazimatlar:

- 20 sm sadə parlaq parça
- 1 ədəd dəsmal
- Orta ölçülü sağanaq (parçanı tarım saxlamaq üçün)
- Brilyant 13210 küpür
- Tikiş sapı
- Naxış iynəsi
- Naxış qayçısı
- Surətçıxaran kağız
- Kalka kağızı
- 378 nərgiz naxış sapı
- 613 nərgiz naxış sapı
- 015 lalə naxış sapı
- 024 lalə naxış sapı
- 389 lalə naxış sapı
- 377 lalə naxış sapı
- Madeira 8012 sim lent

Hazırlanma qaydası:

Naxışınızı baftadan kalka kağızına köçürün. Sarı surətçıxaran kağızdan istifadə edərək naxışınızı parçada əks etdirin. Orta ölçülü sağanaq vasitəsilə zəncir texnikasından istifadə etməklə işləyin. Çiçəyinizin orta qismindən uc qisminə zəncir texnikası ilə budaqlar işləyin. Sonra orta qismdən saat əqrəbi istiqamətində dolama əməliyyatı tətbiq edərək birit iynəsi texnikası ilə yeddi ədəd xarici yarpaqları tamamlayın. Çiçəyin orta hissəsində yeddi ədəd rokoko düyünü texnikasını yerinə yetirin. Üçyarpaqlı yoncaları cüt birit iynəsi texnikası ilə tamamlayaraq ortalarına rokoko düyünü texnikasını işləyin. Yaşıl yarpaqları düz dolama texnikası ilə tamamlayın.

Körpəni çimzdmək

Körpəni tez-tez çimzdməyə ehtiyac yoxdur, bunu bir gündən bir etməyiniz kifayətdir. Gündəlik olaraq üz, boyun, baş və yanlarının silinməsi məsləhətdir. Köpəni günün istənilən saatında çimzdməyə bilərsiniz, amma yatmadan öncə yuyundurulması uşağın bədəninin sustalmasına və daha yaxşı yatmasına şərait yaradar. Qarnı tamam dolu olduğu vaxt çimzdməyə körpə qusa bilər. Eyni zamanda çimzdməyə körpəniz çox ac olarsa, hüzursuz və narahat olar.

Uşağı çimzdməyiniz zaman vanna otağının temperaturu isti olmalıdır (təqribən 22-25 dərəcə). Ləyəni istifadə edərsinizsə, bərk səthləri örtük və ya dəsmalla örtün. Ləyəni 5 sm hündürlükdə su tökün. Suyun temperaturu təqribən 37-38 dərəcə olmalıdır. Maye sabun və ya köpükdən istifadə etməyin. Çünki uşağınızın dərisini quruda bilər. Uşağı asta şəkildə ləyəniyə oturdun. Suyu birbaşa körpənizin üzünə tökməyin. Bunun üçün parçadan istifadə etməyiniz məsləhətdir. Uşağı çimzdməyə başından başlayın və qurşağa qədər yuyun. Uşağın üzünü sabunla yumağa ehtiyac yoxdur. Qulaqlarının ancaq çöl qismini silin. Körpənin altını təmizləyərkən öndən arxaya doğru yuyun. Saçları üçün həftədə bir dəfə şampun istifadə etmək kifayətdir, digər vaxtlarda isə körpənin başını sadəcə su ilə yuyun.

Çiməndən sonra körpənizi məhrabayla sarıyın və yaxşıca qurulayın. Daha sonra bezini bağlayıb geyindirin.

Qulaqlara qulluq

Körpənizin qulaq yolunun içini təmizləməməlisiniz (qulaq çöpü, barmağınız və başqa hər hansı bir vasitə ilə). Qulaqlar özünü təmiz saxlamaq üçün qulaq kiri ifraz edirlər ki, bu da tədricən təbii şəkildə çölə xaric olunur. Hər hansı vasitə ilə uşağınızın qulaq yolunu təmizləməyə çalışsanız bu ifrazatı içəri itələmiş olarsınız. Buna görə də nəm parça ilə qulağın çölünü təmizləməyiniz daha məqsəduyğundur.

Dırnaqlara qulluq

Körpənin dırnaqları çox tez uzanır ki, bu da çox hallarda uşağın özünə xəsarət yetirməsinə şərait yaradır. Körpənin dırnaqlarını tutarkən diqqətli olun ki, barmaqlarının dərisini kəsməyəsiz. Bu məqsədlə xüsusi uşaq qayçısından ya da dırnaq rəndəsindən istifadə edilə bilər. Dırnaqların ətrafını dairəvi şəkildə salmaq körpənin özünə xəsarət yetirməsinin qarşısını alır. Dırnaq kəsmənin ən uyğun vaxtı körpəni çimzdməyəndən dərhal sonra ya da yatarkəndir.

Dəriyə qulluq

Körpənin dərisi yetkin insanın dərisindən daha həssasdır. Bu səbəblə çox tez qıcıqlanma verir. Uşaq dərisinin lasyona, yağa ehtiyacı yoxdur. Dəri çox qurudursa, yüngül nəmləndirici sabundan istifadə etmək olar. Eyni zamanda, hər dəfə çiməndə və ya altı dəyişdirilərkən dərinin qurumuş hissələrinə tərkibində parfüm olmayan uşaq lasyonu tətbiq edilə bilər. Lasyon problemi aradan qaldırmaq üçün yetərli olmasa uşaq yağlarından istifadə edə bilərsiniz.

NATURAL TRIOCOMPLEX CX 17 (TƏBİİ TRİO-KOMPLEKS CX 17)

Uzun sürən tədqiqat və araşdırmalardan sonra, CAREX laboratoriyası ağ saçları olan və yenidən təbii saç rənginə qovuşmaq istəyən hər kəs üçün BIONNEX ANTI-GREY HAIR (Bionnex Ağ saçlar əleyhinə) formulası hazırlamışdır.

NATURAL TRIOCOMPLEX CX17 Saçların ağarmasının qarşısını almaq üçün Anatoliyada yüz illərdən bəri ənənəvi olaraq istifadə olunan, tərkibi 100% təbii bitki ekstraktlı maddədir.

NATURAL TRIOCOMPLEX CX17-nin əsas inqrediyentləri diqqətlə seçilib və tərkibində normalaşdırılmış tərkibli fəal maddələr mövcuddur. Boyaq maddəsi və ya əlavələr yoxdur.

BIONNEX ANTI-GREY HAIR məhsulu NATURAL TRIOCOMPLEX CX-17 ilə birgə buraxılır və aşağıdakı təsirə malikdir.

- Mərsin bitkisinin efir yağları sayəsində saç follikulu ətrafında mikrosirkulyasiyanı stimullaşdırır;
- Yemiş ekstraktının yüksək antioksidant təsiri sayəsində saçların ağarmasına səbəb olan superoksid molekullarını neytrallaşdırır;
- Pandanut meyvəsinin ekstraktları ilə saçları bərpa edir və qidalandırır.
- Saçın qidalanması üçün onları çatışmayan təbii mənşəli vitamin (A, E, C) və minerallarla (selenium, kalium, maqnezium, kalsium, natrium) zənginləşdirir.

BIONNEX ANTI GREY HAIR HERBAL SHAMPOO

(Bionnex ağ saçlar əleyhinə bitki tərkibli şampun)

Bionnex şampunu: dermatoloji cəhətdən tam təhlükəsizdir. **İSVEÇRƏ** və **FRANSANIN FARCODERM** laboratoriyası ilə birgə Dr. Fulvio Marzatico-nun (Pavia Universiteti, İtaliya)rəhbərliyi altında sınaqdan keçirilmişdir.

Bu şampun saçlarınızın sonradan ağarmasının qarşısını aldığı;

Tərkibində boyaq maddələrinin olmadığını, asetat və ya digər zərərli maddələri kənarlaşdırdığını;

Həç bir allergik təsirə malik olmadığını;

Bütün saç tipləri və rəngləri üçün münasib olduğunu;

Saçlarınızı qidalandırdığı və bərpa etdiyini;

BIONNEX SPREY KONSENTRATI (BIONNEX SPRAY CONCENTRATE):

Saçların ağarmasına qarşı BIONNEX bitki tərkibli sprej konsentratı tərkibində TRİO KOMPLEKS CX 17 olan BIONNEX-in ən yüksək konsentrasiyalı formasıdır.

Saçların ağarmasına qarşı BIONNEX bitki tərkibli konsentratlı spreji saçların ağarmasını dayandırır və saçların əsl rəngini bərpa edir.

Saçların ağarmasına qarşı BIONNEX bitki tərkibli sprej konsentratı daha tez və erkən nəticələr əldə etmək üçün xüsusi hazırlanmışdır və bütün saç növlərinə uyğundur.

Kliniki analizlər sübut etmişdir ki:

Saçların ağarmasına qarşı BIONNEX bitki tərkibli sprej konsentratı

- Saçların orijinal rəngini geri qaytarır;
- Tərkibində 100% təbii aktiv inqrediyentlər vardır;
- Tərkibində rəngləyicilər, qurğuşun asetat və digər zərərli maddələr yoxdur;
- Saçlarınızı canlandırır və bərpa edir;
- Saç və baş dərisi üçün neytral pH balansına malikdir;
- İsveçrə və Fransada müstəqil tədqiqat institutunda dermatoloji və kliniki analizdən keçmişdir.

YENİ

BIONNEX

SAÇ AĞARMASINA QARŞI TƏBİİ VASİTƏ

Aparılan klinik testlərdə iştirakçıların
83%-də ağ saçların
təbii rənginə döndüyü
təsdiqlənmişdir.

NATURAL
TRIOCOMPLEX CX17

ƏVVƏL

SONRA

Farcoderm Fransa və İsveçrənin birgə əməkdaşlığı ilə
klinik və dermatoloji olaraq test edilmişdir.

Farcoderm®
TESTED WELLNESS

TEL: 012-5683685 050-2134624

e-mail; info@bionnex.az

www.bionnex.az

BİZİM AİLƏ /MART-APREL- 2012

39

Banan

Banan əsasən tropik bölgələrdə bitir. Banan hələ kal olanda yığılır və daşınma zamanı yetişir. Bananın vətəni Hindistandır, məhz buradan dünyanın bütün tropik zonalarına yayılıb. Bu meyvə VII yüzillikdən insana “xidmət edir”. Banan tingəsini Güney Amerika qitəsinə XVI yüzillikdə ispan keşişi Tomas de Berlanka gətirib. Ekzotik meyvə şəraitə uyğunlaşdı və əhalinin xoşuna gəldi. Əgər banan bizim üçün ekzotik meyvədirsə, onlar üçün çörək, kartof və hətta əti də əvəz edən ucuz, kalorili qidadır.

Biz ağ, yumşaq və dadlı özəyi, sarı qabığı olan banana adət etmişik. Sən demə, onun həm də çəhrayı, qırmızımtıl, bənövşəyi və qara qabıqlıları da

varmış. Amma bu növlər çox zərifdir və daşınmaya davam gətirmir. Meyvənin ölçüləri də müxtəlifdir və nisbətən kiçikölçülü olan “cırtıdan” banan çox dadlı sayılır.

Bananın 300-ə yaxın növü olsa da, istehlak baxımından iki növə ayrılır: şirin və nişastalı. Birinci çiy halda yeyilir, yetərinə bərk olan ikincisi isə tamına görə kartofu xatırladır. O, qızardılır, balıq və ət xörəklərində istifadə edilir. Bir çox ölkələrdə banan yarpağından boşqab kimi istifadə olunur.

Bananın faydaları saymaqla bitmir. Bunlardan bəzilərinə nəzər yetirək:

Banan qanda hemoqlobinin yaranmasına səbəb olur və anemiyayı müalicə edir. Bağırsaqların fəaliyyətini normaya salır. Depresiyada olan insanların banan yeməsi məsləhətdir.

Ürək döyüntülərini normallaşdırır.

Siqareti atmağa kömək edir.

B vitaminli banan əsəbləri sakitləşdirir.

Banan qaraciyər xəstəliklərini müalicə edir.

Banandan hazırlanan maskalar dəri üçün effektivdir.

Banan yeməklə iştahı bərpa etmək olar.

Bananın hər 100 qramında 90 kkal enerji var.

Aclığı aradan qaldırmaq üçün banan yemək məsləhətdir.

Banan şagird və tələbələrin əqli keyfiyyətlərinin yaxşılaşmasında mühüm rol oynayır.

Ağcaqanadlar əleyhinə dərmanlardan istifadə etməzdən əvvəl həmin yerə banan qabığı sürün. Bu qıcıqlanmanın qarşısını alacaq.

Ziyyələri məhv etmək üçün bananın qabığından istifadə etməyiniz məsləhətdir. Banan yeməklə iştahı bərpa etmək, göz altındakı torbaları aradan qaldırmaq olar.

Südlə birlikdə yeyilən banan bədənə bol dəmir, kalsium və vitamin verir. Sinir nara-

Banan kokteyli

Ərzaqlar:

1 banan (200-250 q)

100 q dondurma

150 ml süd

Hazırlanması:

Əvvəlcə qeyd edək ki, bu məhsullardan 2 nəfərlik kokteyl hazırlamaq olar.

Bananı təmizləyib, iri hissələrə bölün. Dondurmanı və südü əlavə edin. Mikser və ya blenderlə qarışdırın.

Qeyd: İstəyən içinə 1 az mü-rəbbə şirəsi qata bilər. Dadını və rəngini fərqli etmək üçün.

Nuş olsun!

hatlı olanlar: Hər gün iki yemək arası saatlarda, 1 banan yeməli və buna 8-10 gün davam etməlidir.

Banan xüsusilə mədəyə çox faydalıdır. Xora və gastrit narahatlığı olanlara çox yaxşı təsir edir. Stressi azaldır və təzyiqi salır. Banan qəbizliyə, yetkin və şirin banan isə ishala yaxşı təsir edir. Öskürəyə və sinə ağrılarına yaxşı təsir edir.

Banan, şokolad kimi təsir göstərir. Qısa müddət də olsa xoşbəxtlik verir, yuxu gətirir.

Bir araşdırma, həftədə dörd banan yeyənlərin böyrək xərçəngi riskinin yarı yarıya düşdüyünü, bir başqa araşdırma da B6 vitamini ilə zəngin qidalanma qalın bağırsaq və rektum xərçəngi ehtimalını haradasa 25%-ə yaxın bir nisbətdə azaltdığını göstərir. Yuxusuzluğa ən böyük dərmandır.

Qurani-Kərimdə əl-Vaqiə surəsi 29-cu ayədə: "Meyvələri salxım-salxım asılmış banan ağaclarından" bəhs edilir. Bəzi görüşlərə görə bu ağacın "banana bənzəyən baldan da şirin bir cənnət meyvəsi" olduğu bildirilmişdir. Ayədə "Talhin mən-dud" adı ilə keçən bu meyvə ağacı bir çox müfəssirlərin fikrinə görə "banan ağacı" deməkdir.

Bananlı keks

Ərzaqlar:

1 ədəd banan

200 qr. marqarin ya da kərə yağı

3 yumurta

3 stəkan un

Yarım stəkan kişmiş

Yarım stəkan döyülmüş qoz

1 stəkan şəkər tozu

1 paket qabartma tozu

1 stəkan süd

Hazırlanması:

Yumurtaların ağı ilə sarısı bir-birindən ayrılır. Mikserlə bir çimdik duz atılmış yumurta ağları qar halına gələnə qədər çırpılır. Yumurtanın sarılarına şəkər əlavə edib, 7-8 dəqiqə çırpılır. Çırpılmış sarıların üzərinə süd, əridilmiş marqarin və incə doğranmış banan,

qoz, kişmiş əlavə olunur. Sonda yumurta ağını, taxta bir qaşıqla, yavaş-yavaş qarışığa əlavə olunur. Yağlanmış uzun bir keks qəlibinə tökülür. 175 dərəcədə qızdırılmış sobada 60 dəqiqə bişirilir. Nuş olsun!

BALQABAQLI KÜRƏCİKLƏR

Ərzaqlar:

500 qr. balqabaq
3 yumurta
1 stəkan şəkər tozu
1 stəkan un
kakos, qoz (bəzək üçün)
vanil, qabartma tozu

Hazırlanması:

Balqabağı təmizləyib kubik şəklində doğrayıb qazana tökürük. Üzərinə bir az

su əlavə edib bişməyə qoyuruq. Balqabaqlar bişənə kimi yumurtaları mikserlə çalırıq. Üzərinə şəkər tozunu əlavə edirik və bir az da çalırıq, sonra unu, vanili və qabartma tozunu da əlavə edirik. Sobanın qabına kalka kağızı qoyub yağlayaraq alınan qarışığı tökürük və əvvəlcədən qızdırılmış sobada bişiririk. Biskviti-miz hazırdır. Onu soyumağa qoyuruq. Qozu maşından keçiririk və 10-12 qozu bütöv saxlayırıq. Əvvəlcədən bişirib soyutduğumuz balqabağı çəngəl ilə əzib üzərinə 1-2 xörək qaşığı şəkər tozu və saxladığımız qozları bıçaqla doğrayıb (çox kiçik olmamaq şərtlə) üzərinə soyumuş biskviti əlimizlə ovxalayırıq. Qaşıqla qarışdırırıq. Alınan qarışıqdan yumru kürəciklər edib yarısını qozla, yarısını da kakosla bəzəyirik. Nuş olsun!

QIZARTMA SALAT

Ərzaqlar:

Toyuq filesi
Kök
Qırmızı bibər
Turşu xiyar
Kartof
Mayonez
Duz, istiot
Duru yağ

Hazırlanması:

Toyuq filesini doğrayırıq.

Bibəri və kökü az yağda ayrı-ayrılıqda qızardırıq. Azca qızardıqdan sonra toyuq ətinin üzərinə əlavə edirik. Turşu xiyar, duz, istiot və mayonez əlavə edib

qarışdırırıq.

Kartofdan püre hazırlayıb, duz, istiot və mayonez əlavə edirik. Püreni salat qabına yayırıq, ikinci qata salatı əlavə edirik.

Üzərinə yenə püre çəkib istədiyiniz kimi bəzəyə bilərsiniz. Nuş olsun!

BALQABAQ ŞORBASI

Ərzaqlar:

1kq. balqabaq
1ədəd quru soğan
2 diş sarımsaq
1 ədəd kök
1 xörək qaşığı un
1 silme çay qaşığı zerdeçal
2 su bardağı ət suyu
1 ədəd dəfnə yarpağı
1 xörək qaşığı kərə yağı çox az zeytun yağı
Duz, qarabibər istəyə görə nanə və ya şüyüd

Hazırlanması:

Qazana yağı və xırda doğranmış soğanları əlavə edib azca qızardırıq. İri doğranmış balqabağı, kökü, sarımsağı və dəfnə yarpağını əlavə edirik. Bir az

qızartdıqdan sonra unu səpirik.

Bir iki dəfə qarışdırdıqdan sonra ət suyunu və üzərinə iki barmaq çıxacaq qədər su tökürük. Duzunu və zerdeçalını töküb bişməyə qoyuruq. Balqabaq və kök bişəndə qara bibərini tökürük. Sonra blenderdən keçiririk qızarmış çörəklə servis edə bilərsiniz. Nuş olsun.

BALIQ ƏTLİ TƏRƏVƏZ KOTLETİ

Ərzaqlar:

sümüksüz balıq əti - 500 qr
kələm -100 qr
yerkökü - 1 ədəd
soğan -1 ədəd
sarımsaq - 1 ədəd
keşniş, şüyüd zövqə görə
duz, istiot, suxarı
qızartmaq üçün duru yağ.

Hazırlanması:

Balıq əti xırda doğranır, ət maşınından keçirilir. Soğan xırda doğranır, yağda bir az qovrulur. Sonra üzərinə rəndədən keçirilmiş yerkökü və kələm əlavə edib bir az qovdururuq. Qovurduğumuz qarışığa balıq əti, keşniş, şüyüd, duz, istiot və sarımsağı xırda doğrayıb əlavə edirik və yaxşıca qarışdırırıq. Hazır qarışıqdan əlimizə alıb kotlet formasına salırıq. Sonra suxariyə batırırıq. Tavada yağı qızdırırıq və kotletlərimizi aşağı odda qızardırıq. Kotletin ikinci üzünü qızardan zaman qapaqla tavanın ağzını örtürük ki, kotletin içi yaxşı bişsin. Budur, balıq ətli tərəvəz kotletimiz hazırdır. Nuş olsun!

Xocalını Unutma!

21 Fevral 2012-ci il tarixində Gəncliyə Yardım Fondunda “Xocalını unutma!” devizi altında möhtəşəm tədbir keçirilmişdir.

Hər birimizə məlum olduğu kimi 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə erməni silahlı dəstələri SSRİ dövründə Xankəndi şəhərində yerləşdirilmiş 366-cı motoatıcı alayının zirehli texnikası və hərbi heyətinin köməkliyi ilə Xocalı şəhərini zəbt etdilər. Hücumdan əvvəl, fevralın 25-i axşam çağından şəhər toplardan və ağır zirehli texnikadan şiddətli atəşə tutulmağa başlamışdır.

Nəticədə yanğınlar baş vermiş və fevralın 26-sı səhər saat 5 radələrində şəhər tam ələ keçirilmişdir. Şəhəri yerlə yeksan etmiş erməni silahlı dəstələri və motoatıcı alayın hərbiçiləri dinc əhaliyə divan tutdular.

Tarixi həqiqətləri gənc nəsə çatdırmaq, böyüməkdə olan gənc nəsli vətənpərvər ruhda yetişdirmək və Azərbaycan xalqının başına gətirilən müsibətlərin cavabsız qalması üçün “Xocalı Soyqırımını Tanıtma” İctimai birliyi, Azərbaycan Respublikası Gəncliyə Yardım Fondu, “Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyinə Dəstək” İctimai birliyi və İstanbul Beynəlxalq Qardaşlıq və Yardımlaşma Dərnəyinin təşkilatçılığı ilə Xocalı soyqırımının 20-ci il dönümü ilə əlaqədar “Xocalını Unutma!” devizi altında birgə tədbir keçirilmişdir.

“Xocalını unutma!” devizi altında keçirilən tədbiri giriş sözü ilə “Xocalı Soyqırımını Tanıtma” ictimai birliyinin sədri, “Ana harayı” qəzetinin baş redaktoru Şamil Sabiroğlu açdı. Respublikamızın ərazi bütövlüyü uğrunda gedən döyüşlər zamanı şəhid olan soydaşlarımızın əziz xatirəsi 1 dəqiqəlik sükutla yad edildi. Ş.Sabiroğlu bildirdi ki, 1992-ci ilin fevral ayının 26-da, ermənilər Xankəndindəki

Rusiyaya məxsus 336-cı alayın köməyi ilə Xocalıda soydaşlarımıza qarşı soyqırım törədiblər. Məlum soyqırım zamanı 613 nəfər şəhid olub, 1275 nəfər əsir və ya girov götürülüb. 8 ailə tamamilə məhv edilib, 25 uşaq hər iki valideynini, 130 uşaq valideynlərindən birini itirib. 487 nəfər, o cümlədən 76 uşaq yaralanaraq əlil olmuşdur.

Daha sonra çıxış edən Gəncliyə Yardım Fondunun icraçı katibi Nəcməddin Akbulut bu günkü Azərbaycan gəncliyinin öz torpaqlarının azadlığı uğrunda mübarizə aparmaq iqtidarında olduğunu qeyd etdi. Natiq onu da vurğuladı ki, 20 il bundan qabaq körpə uşaq olanlar indi bütün tarixi həqiqətləri bilir və bu vəhşiliklərə göz yuma bilməz.

“Dünya Azərbaycanlılarını Həmrəyliyinə Dəstək” cəmiyyətinin prezidenti Tofiq Əlizadə isə öz çıxışında, bu günlərdə dünyanın bir çox ölkələrində Xocalı soyqırımı ilə bağlı tədbirlər keçirilməsi barədə məlumat verdi, xaricdəki soydaşlarımızın hələ də lazımi səviyyədə təşkilatlanmamasını, milli həmrəyliyimizin zəif olmasını təəssüf hissilə qeyd etdi.

Tədbirdə çıxış edən Milli Məclisin deputatı Etibar Hüseynov bütün Azərbaycan xalqını vüqarlı olmağa, öz torpaqlarının azadlığı uğrunda mübarizədən əl çəkməməyə çağırırdı.

Nərimanov rayonundakı Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı, şəhid Rafiq Nəsrəddinov adına 39 sayılı məktəbin şagirdləri – Mədinə Əliməmmədova, Şamilə Ələkbərli Xocalı faciəsinə həsr olunmuş maraqlı ədəbi-bədii kompozisiya ilə tədbir iştirakçıları qarşısında çıxış etdilər. Sonda “Karvan qrupunun ifasında sözləri şairə Hacı Sürəyya Küskünə, musiqisi Arif Səlimova məxsus olan “Mübariz olaq!” klipi təqdim edildi.

